27ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7460 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1910

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

17 Novembre 1910 27me année N. 7460

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
ՏԵՍՆԵԼ Դ. ԷՋԸ

ԵՒ. Պօլիս Գալաթիա

10 PARAS

Արեւելք

ԱԶԳԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹԸ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple, Galata

Աւերն ու Թշուառութիւնը

Նորէն գաւառի ցաւերն է որ Պոլսոյ մամուլին մէջ իր ահագանգը կը հնչեցնէ...։ Տիսուր, չատ տխուր բան է սա։ Երեւակայեցէք քաղաք մը ամբողջ որ դեռ տասնըհինգ քսան տարի առաջ չէն ու բաղմամարդ, այսօր մոխիրներու կոյտ մըն է և իր երկու հազար տուները իրենց բնակիչներով այսօր մոխրակոյտ մըն են դարձեր՝ հազիւ 2—300 տուներով որոնք կանգուն կը մնան, կարծես սոցոց տալու աղէտին մեծութիւնը։ Ակն՝ երբեմնի այն հարուստ ու կենսունակ քաղաքը տանջրինակ թշուառութեան ու աղքատութեան թատր մը դարձած է։ Ինչպէս կը գրէ Առաւ. Փոխանորդ Տ. Պետրոս քհնյ. իր տեղեկագրով որ հրատարակուեցաւ Արեւելքի 7457 թիւով, Պարզապէս աղեխարշ է այն թուումն մասնցը զոր կ'ընէ Տ. Պետրոս հայրը՝ իր տեղեկագրով։ Առաջնորդարանը, որուն պիտանին միայն 1000 ղրշի ծախք մը կը ցուցնէ, փակուելու վիճակին մէջ է՝ այդ գումարն անգամ չկրնալով հոգալ՝ քանի որ ալ հատիթի ամէն ալբիւր ցամաքած է, մարդ չկայ որ ազգ. տուրքը տայ, պտակ, կոնդակ ըլլայ, և նոր իսկ ամէնէն տարեկան պէտքերուն համար աննչան գումար մը անգամ չի կրնար տրամադրուիլ։

Որբերն ու այրիները՝ ամէն յոյսէ զուրկ՝ թշուառ ու հացակա՛ւ՝ ի՛ զուրկ կարեկցութեան կը սպասեն, վարժարանները հազիւ կանգուն կը մնան, Պոլսոյ մէջ կազմուած Նարեկեան ընկերութեան նպաստով. ժողովուրդը՝ այն ժիր ու աշխատասէր բնակչութիւնը ո՛ր և է գործ և զբաղում չունի իր ապրուստը ճարելու համար, և այս ամէնուն առջեւ կառավարական չրջանակներու անտարբերութիւնը պարզապէս յուսահատեցուցիչ է։

Մարդկային միտքը և դատողութիւնը կը սրտմտի, կ'ընդվզի՝ լսելով մանաւանդ բռնապետական ոգին որ կը վարէ տեղական կառավարութիւն ըսուած խրտուիլակին գործելակերպը։

Հոս ալ ինքած մարդ մը դայլամին աթոռը կը գրաւէ, և ձեռքէն եկածը չի խնայեր հայ տարրին ցաւերը սասկացնելու, անոր արդար բողոքները լսելու, և ո՛վ գիտէ դեռ ի՛նչ անգութ ու բարբարիկ ոգիով մը կեանքը անտանելի դարձնելու համար այդ քաղաքին մէջ։

Ե՛րբ արդեօք՝ Սահմանադրական կառավարութիւնը պիտի ըմբռնէ թէ աս չէ ուղիղ ճամբան, առանկ դայլամագամներով չէ որ արդարութիւն և հաւասարութիւն պիտի կը ըմբռնուն մուտ գտնել երկրին մէջ։ Պատրիարքարանը բացառիկ միջոցներով պէտք է կեդրոնին ուշադրութիւնը հրաւիրէ այս ամէնուն վրայ և անմիջական ու արմատական դարման մը պահանջէ։

Իսկ ազգային չրջանակի մէջ մեր պարքն է նիւթական-դրամական նպաստով գոնէ մասնակի ամոքում մը բերել այս ցաւագին վիճակին։ Ուստի, առանց սպասելու «պաշտօնական» անօրինութեանց, Պոլիս և ուրիշ տեղեր բնակող Ակնցի հայրենակիցներուս ղղացումներուն կոչում մը ընել կը փութամ։ Կարելի՞ է անտարբեր հանդիսատես ըլլալ այսքան տխուր կացութեան մը։ Հայրենիքի սէրը և անկէ դեր ի վեր մարգասիրութիւնը պարքը կը դնեն տարիզական միջոցներ ձեռք առնել, հանգանակութիւնով կարեւոր գումար մը հաւաքել և անմիջական կերպով հացնել իրենց բազմակարօտ հայրենակիցներուն։

Զմեռը արդէն հասած պէտք է ըլլայ այն կողմերը, անտանելի դարձնելով կեանքը՝ ամէն մեռացած այդ ժողովուրդին։ Ջեւակերպութեանց սպասել աւելորդ է. խսկոյն, ի՛սկոյն թող ոտք ելլեն երկու երեք հոգի, ծասսի Ակնցիներ և անձնական դիմում ընեն իրենց չրջանակին մէջ, և եթէ կարելի է հանդանակութեան համար կոչ մը ուղղեն օտար երկիրներ գտնուող հայրենակիցներուն։ Ո՛վ պիտի չուզէ, իր կարողութեան չափով, զբաղական օժանդակութիւն մը բնել ամոքելու համար թշուառութիւնը անոնց՝ որոնք այնքան արժանի են կարեկցութեան։ Իրենց անհուն ցաւերուն մէջ, գոնէ չոր հաց մը տանք և կեանքի անմիջական պէտքերը հոգալու միջոցն ընձեռնենք և անմիջական կորուստէ փրկենք սա խեղճ որբերն ու այրիները։ Ակնցիներուն արժանապատուութեան կոչում կ'ընեմ որպէս զի խղճի, պարտականութեան ձայնը անարձագանգ չմոռնուն, և պիտի չմոռնուն անշուշտ։

Ս. Դ.

"Մենք Մեզէն Կանգնինք"

Ո՞վ մայրաքաղաքի քահանաներ, արժանի էք որ հրացանի բռնաբէին ձեզի չաստիր, վասն զի հոգի մը կորուսած է և դուք թողած էք որ ծորուսի։

Տարիները կը թռչուին և այդ երիտասարդին նուրբ հասակը կը մնայ յաւիտեան կանգուն իմ աչքիս առջեւ. կը տեսնեմ անոր նիհար, փոսացած երեսներով դէմքը, ցած՝ այլ սառնական ձայնը, մառնցած աչքերը, սեւուկ, և ճակատը խոնոն ու խորհրդալից, և այդ ամէնուն տեսա մայրն, գունաթափ հագուստը։

Օհաննէսի մայրը երկրորդ անգամ ամուսնացած էր, բան մը որ իր կամքին հակառակ ըլլալուն՝ վճռել տուած էր իրեն թողել իր գաւառի տունն ու դրացին և հեռանալ երեքով Սատոզ։

Խեղճ մայրիկը թէև երկրորդ ամուսին մը ձեռք ձգած էր, բայց իր սիրելի հարազատը հանած էր ձեռքէն. ու արտասուելով կուգար ինձի որ «Օհաննէսս ի՞նչ գիրը» կարդամ. «Զատկին պիտի հարիւրիք գտնուս» էը գրէր ան դարձեալ։ Ես զատիկները կը լսէարդէին իրարու. դարձեալ կը վերածուկեր Բիթոս յարութիւն կ'առնէր, բայց թշուառ մայրը յոյսերը կը ցնցին ամալ, ու. մինչեւ Զատիկ թափուած յոյսի և ուրախութեան արցունքները՝ Զատիկն եկաը ցաւի և հեծեծանքի արցունքներու կը փոխուէին։

Խեղճ կիներ կը պատմուէր. «Մեծ Պասհոյը ուրախութեամբ ու ժպտագուարճ պատասուած ըլլալուն։

Ու եղաւ օր մը, երբ վերջապէս Օհաննէս եկաւ. եկա՛ւ, իրաւունքէ, և ներս մտաւ «գրօքն փակեօք». մայրը բերաւ գուրգուրանքով պատած նամակներուն դէզը, և ուզեցաւ «զարիպութեան» լիշատակն իսկ ջնջել, կրակը նետեց այրեց զանոնք մէկիկ մէկիկ, իր զաւկին ոյց տալէ և փաղաքշօրէն յանդիմանելէ առաջ։

Բարի գալուստ մաղձագներու երեսուեկուութիւնը վերջ գտաւ. Օհաննէս անցաւ դարձաւ եղաւ առջի Օհաննէսը. բայց երկու բան փոխուած էր իր մէջ.— մեծցած էր և միւսիւ սիրասոյս կը կրէր։

Բայց իմ մանուկ աչքերս, տարբեր բան մը կը տեսնէին այդ քիչ խօսող և բիտասարդին վրայ, իմ աչքերս կը թափանցէին այս հարնդաւոր երիտասարդին ճակատն ու կուրծքն ներս և կը պնդէին որ հաստատ մտնկանացաւ մը չէր կրնար ըլլալ ան։

Շիտեալու, չէնցնելու, սառցնելու իր հայկական հոգին ու գլուխը Պոլսոյ մէջ իրեն համար քիչ մը աւելի դիւրութիւն գտեր էին և «գաւառացի Օհաննէս»ը ոչ օր գիտէ մինչեւ այսօր, ո՞ւր, ի՞նչպէս կրցած էր հնարել ցրտան ինքնաբուխ մեքենայ մը, և ո՞ւր կրցած էր սորվիլ թափիչներու արհեստը, և կ'արտադրէր ձուլածոյ ալամանակներ, բմպանակներ, սկաւառակներ, մխրանօթներ ու իր հայրենական քաղաքին չէն ու չոր կ'ուսուցկներ։

* * *

Ու եղաւ որ չքաղաքերուն չեմ կրնար բսել չգնահատուին, իր հմտութիւնն ու ճանքերը ոգբաս քաղաքակիցներուն կողմէ և այդ ելարձակ տաղանդը, այդ անվայրապետ ինքնուրոյս տաղանդը «անվարան. ջնբաց» նորէն կը նետուի Պոլիս։ Ու երկար առեն անգործ չերթալէ ետքը, հայ փաղայի մը քով իրը պարտիզպան կը ծառայէ բան մը որ իրեն հայ հայիայիելէ աւելի գլխուն փորձանք բերաւ. մե՛ծ, մե՛ծ փորձանք մը։

Իր յանգիսած որձարանին մէջ փոքր սուք մը պակաս էր չրջագայիլ։

Օհաննէսը մառիլ է։ զգուշացե՛ք։

* * *

Այդ օրերէն ի վեր Դալաթիոյ եկեղեցւոյն քարտիկը, նոյնիսկ քահանաները կը սկսէին ուշադրութիւն դարձնել դրան կողմը ukrukՖյլ կեցող այդ դալկագէմ և քաղցուտաղ երիտասարդին և... վախնալով անկէ, ասած էին աւելի ուժգին և զգալուն չեչտերով բարեմաղթութիւններ ընել «օգոստափառ Համբա կայսեր արեւշատութեանը համար»։ և իրարու մէջ կը փսփսային. «Երեսը նայիս՝ կը վախնաս. սուրաթը սուրաթ չի. խիղճն որ իր դէմքին վրայ կ'արտայայտուի. անպատճառ ճշմարտութիւն է ըսուածը և ոչ թէ զրոյց» ու ես գրաւ կը դնեմ որ այդպէս վարդապետող կրօնաւորները ինքզինքին կը դասապարտէին այդ իրենց վճռռներովը, քանի որ կը խոսովանէին թէ Օհաննէս գտնէ զինքը առնլող խիղճ մը ունենալու էր, մինչդեռ իրենք, գիրեալ, առոյգ, «ծիրանի» հագուստ. խիղճ ալ չունէին, որ երեսնուն վրայ փայլելով, մատ էր իրենց զգուելի ներքինը։

Օհաննէս տաբիմ ու սփոփանք փնտռեց, բայց ամէն օր երես կը դարձնէր իրմէ, նոյնիսկ վախնալով, հարեկամութիւն փնտռող մը չեղաւ, հայկական խնդրին ամենէն տաքնչայտատ օրերն էին 1895ին երբ Օհաննէս բարեկամ մը իսկ չգտաւ. գնաց փնտռելու այն կիներէն՝ որոնք անցորդներուն սփոփանք և սէր կը մատակարարեն, ի գին անոնց քաղէն և առողջութեան։

Տէրտէրները ա՛լ աւելի առեցին զինքը և գժտքի հարերուն դատապարտուած կրօնաւոր մը համարեցին զանիկա այլեւս։ Այդչափ մը ալ չպիտի հեռաքարքաւէին իրմով եթէ «մանչութեան» պատուանուէր զինքը ժողովրդական բրած չըլլար։

Ու կուգան, կուգան մեր գաւառացիները կը լեցուին խանութն ու արարիր մասներ, կ'անցնին տարիներ և «Հաստ բանց Հայր քահանան» խաչար չուներ անոնց ոչ հեռաքէն, ոչ հացէն, ոչ գործէն և ոչ ալ... մանէն։

Օ՜հ, այո՛, որքան բազմաթիւ են մեր մայրաքաղաքին քահանաները, արժանի միայն հրացանի և կախաղանի։

* * *

96ի արտաքաղթին, երբ 600 հայերու հետ Մարսիլիա կը հասնէի, Օհաննէսը խչմամանի մը պէս դէմս կը անկաւեր, նոյն լուռ երիտասարդը, նոյն ցաւագար, անարեկամ ու արտասուաբեր հարիւրը։

Եթէ Անգլիացի մը, Ֆրանսացի մը կամ Գերմանացի մը կարդար այս տողերը՝ պիտի ըսէին. եղածը ի՞նչ է, կար կարող աղջիկ մը աւրեր է. ինչ կ'ըլլայ եղեր, ճանչցուած մէկու մը, ազնուական աղջիկ չէ եա... ան չաւրեր նէ՝ աւրիչը պիտի աւրէր... ասկէ զատ նայինք իրա՞ւ է կարելի է զրպարտութիւն կ'ընեն կոր։

— Բա իս Ղուկաս էֆէնտին դատապարտելի է աղջիկը երեսի վրայ ձգելուն համար, բանք որ խենթութիւն մը ըրեր գլխէ հաներ է, գոնէ Թո՛ղ նիւթապէս օգնէր որ գործը ծածուկ մնար և ո՛չ թէ անօթի ձգեր։

— Ես չեմ կարծեր որ Ղուկաս էֆէնտին այդպէս երեսի վրայ ձգած է աղջիկը. չկարդացիք մարդը երկու հարիւր լիրայի սակին մէկէն նստիրեր է հիւանդանոցին ու որբանոցին, առանց առատաձեռն մարդը մինթ այդ աղջիկը անօթի կը ձգէ...

Ու այսպէս պակաս չէին փաստաբաններ որոնք կը ճգնէին արդարացնել վճռառականը և անոր վարկը կրկին բարձրացնել։

Եթէ կար մէկը՞ որ իրեն կառագի հանդիսակորդը մնացած էր այն ալ Տ. Մարգիս քահանան էր։ Երբ Թերթին մէջ կարդացեր էր Ռօզիկի և Լեւոնի ամուսնութեան լուրը, սարսափելի բարկութեան մը մէջ ինկած էր։

«Ես ալ մարդ մը չգտայ որ ինձ հետ գայ, ինչ ինչ ասեն, ինչ ինչ ընեն, ես ալ մասնեցի որ աղջկանս հարնիքին ծախսելիք դրամս աղքին որբերուն և աղքատներուն կուտամ, թող անոնք քիչ մը խնդան։

— Շատ աղէկ մտածեր էք Ղուկաս էֆէնտի, կը պատասխանէին բարեկամները, երբոր թերթին մէջ կարդացի ըրած նուիրատուութիւններդ, «ակեցցէ՛ Ղուկաս էֆէնտի» ըսի միտքս... ամէն կարդացողներն ալ ինձի պէս ծափ զարկին։

— Պարտականութիւնս է, էֆէնտիմ, ունեցողը չունեցողին տալու է. Աստուած ալպէս կը պատուիրէ... պտիր բարոյականը ճանչցող մարդը պէտք չէ որ այս տեսակ բաներու մէջ պարտազանց գտնուի։

Եւ այսպէս, Ղուկաս էֆէնտի նորէն կը յայտնանկէր ու կը վերահասատուէր իր «պատուաւորութեան»ը մէջ։

Իրաւ կային մէկ քանիներ որոնք եկեղեցիին բակը տեղի ունեցած գայթակղութիւնը իրրեւ անչնչելի անպատուութիւն մը կը համարէին վանականին համար, մանաւանդ Շուշանիկի բռնաբարման անհերքելի իրողութիւնը, սակայն մեծամասնութիւնը ներողամիտ էր։

— Ճանըմ իրար անցնելիք բան չկայ թէ այդ անակնկալ հեռագրին վրայ պարտաւորեցանք այդպէս ընել... ես ալ մտածեցի որ աղջկանս հարնիքին ծախսելիք դրամս աղքին որբերուն և աղքատներուն կուտամ, թող անոնք քիչ մը խնդան։

— Շատ աղէկ մտածեր էք Ղուկաս էֆէնտի, կը պատասխանէին բարեկամները, երբոր թերթին մէջ կարդացի ըրած նուիրատուութիւններդ, «ակեցցէ՛ Ղուկաս էֆէնտի» ըսի միտքս... ամէն կարդացողներն ալ ինձի պէս ծափ զարկին։

— Պարտականութիւնս է, էֆէնտիմ, ունեցողը չունեցողին տալու է. Աստուած ալպէս կը պատուիրէ... պտիր բարոյականը ճանչցող մարդը պէտք չէ որ այս տեսակ բաներու մէջ պարտազանց գտնուի։

Եւ այսպէս, Ղուկաս էֆէնտի նորէն կը յայտնանկէր ու կը վերահասատուէր իր «պատուաւորութեան»ը մէջ։

Իրաւ կային մէկ քանիներ որոնք եկեղեցիին բակը տեղի ունեցած գայթակղութիւնը իրրեւ անչնչելի անպատուութիւն մը կը համարէին վանականին համար, մանաւանդ Շուշանիկի բռնաբարման անհերքելի իրողութիւնը, սակայն մեծամասնութիւնը ներողամիտ էր։

— Ես մանաւոր ու բացառիկ իրաւունքը տուեր էի ինքզինքս «ազգականովս հպարտանալու»։

* * *

Ու եղաւ որ Ղուկաս էֆէնտիին ալ կրնար բան չգնահատուիլ, իր հմտութիւնն ու ճանքերը ոգբաս քաղաքակիցներուն կողմէ և այդ ելարձակ տաղանդը, այդ անվայրապետ ինքնուրոյս տաղանդը «անվարան. ջնբաց» նորէն կը նետուի Պոլիս։ Ու երկար առեն անգործ չերթալէ ետքը, հայ փաղայի մը քով իրը պարտիզպան կը ծառայէ բան մը որ իրեն հայ հայիայիելէ աւելի գլխուն փորձանք բերաւ. մե՛ծ, մե՛ծ փորձանք մը։

Իր յանգիսած որձարանին մէջ փոքր սուք մը պակաս էր չրջագայիլ։

Օհաննէսը մառիլ է։ զգուշացե՛ք։

* * *

Այդ օրերէն ի վեր Դալաթիոյ եկեղեցւոյն քարտիկը, նոյնիսկ քահանաները կը սկսէին ուշադրութիւն դարձնել դրան կողմը ukrukՖյլ կեցող այդ դալկագէմ և քաղցուտաղ երիտասարդին և... վախնալով անկէ, ասած էին աւելի ուժգին և զգալուն չեչտերով բարեմաղթութիւններ ընել «օգոստափառ Համբա կայսեր արեւշատութեանը համար»։ և իրարու մէջ կը փսփսային. «Երեսը նայիս՝ կը վախնաս. սուրաթը սուրաթ չի. խիղճն որ իր դէմքին վրայ կ'արտայայտուի. անպատճառ ճշմարտութիւն է ըսուածը և ոչ թէ զրոյց» ու ես գրաւ կը դնեմ որ այդպէս վարդապետող կրօնաւորները ինքզինքին կը դասապարտէին այդ իրենց վճռռներովը, քանի որ կը խոսովանէին թէ Օհաննէս գտնէ զինքը առնլող խիղճ մը ունենալու էր, մինչդեռ իրենք, գիրեալ, առոյգ, «ծիրանի» հագուստ. խիղճ ալ չունէին, որ երեսնուն վրայ փայլելով, մատ էր իրենց զգուելի ներքինը։

Օհաննէս տաբիմ ու սփոփանք փնտռեց, բայց ամէն օր երես կը դարձնէր իրմէ, նոյնիսկ վախնալով, հարեկամութիւն փնտռող մը չեղաւ, հայկական խնդրին ամենէն տաքնչայտատ օրերն էին 1895ին երբ Օհաննէս բարեկամ մը իսկ չգտաւ. գնաց փնտռելու այն կիներէն՝ որոնք անցորդներուն սփոփանք և սէր կը մատակարարեն, ի գին անոնց քաղէն և առողջութեան։

Տէրտէրները ա՛լ աւելի առեցին զինքը և գժտքի հարերուն դատապարտուած կրօնաւոր մը համարեցին զանիկա այլեւս։ Այդչափ մը ալ չպիտի հեռաքարքաւէին իրմով եթէ «մանչութեան» պատուանուէր զինքը ժողովրդական բրած չըլլար։

Ու կուգան, կուգան մեր գաւառացիները կը լեցուին խանութն ու արարիր մասներ, կ'անցնին տարիներ և «Հաստ բանց Հայր քահանան» խաչար չուներ անոնց ոչ հեռաքէն, ոչ հացէն, ոչ գործէն և ոչ ալ... մանէն։

Օ՜հ, այո՛, որքան բազմաթիւ են մեր մայրաքաղաքին քահանաները, արժանի միայն հրացանի և կախաղանի։

* * *

96ի արտաքաղթին, երբ 600 հայերու հետ Մարսիլիա կը հասնէի, Օհաննէսը խչմամանի մը պէս դէմս կը անկաւեր, նոյն լուռ երիտասարդը, նոյն ցաւագար, անարեկամ ու արտասուաբեր հարիւրը։

Եթէ Անգլիացի մը, Ֆրանսացի մը կամ Գերմանացի մը կարդար այս տողերը՝ պիտի ըսէին. եղածը ի՞նչ է, կար կարող աղջիկ մը աւրեր է. ինչ կ'ըլլայ եղեր, ճանչցուած մէկու մը, ազնուական աղջիկ չէ եա... ան չաւրեր նէ՝ աւրիչը պիտի աւրէր... ասկէ զատ նայինք իրա՞ւ է կարելի է զրպարտութիւն կ'ընեն կոր։

— Բա իս Ղուկաս էֆէնտին դատապարտելի է աղջիկը երեսի վրայ ձգելուն համար, բանք որ խենթութիւն մը ըրեր գլխէ հաներ է, գոնէ Թո՛ղ նիւթապէս օգնէր որ գործը ծածուկ մնար և ո՛չ թէ անօթի ձգեր։

— Ես չեմ կարծեր որ Ղուկաս էֆէնտին այդպէս երեսի վրայ ձգած է աղջիկը. չկարդացիք մարդը երկու հարիւր լիրայի սակին մէկէն նստիրեր է հիւանդանոցին ու որբանոցին, առանց առատաձեռն մարդը մինթ այդ աղջիկը անօթի կը ձգէ...

Ու այսպէս պակաս չէին փաստաբաններ որոնք կը ճգնէին արդարացնել վճռառականը և անոր վարկը կրկին բարձրացնել։

Եթէ կար մէկը՞ որ իրեն կառագի հանդիսակորդը մնացած էր այն ալ Տ. Մարգիս քահանան էր։ Երբ Թերթին մէջ կարդացեր էր Ռօզիկի և Լեւոնի ամուսնութեան լուրը, սարսափելի բարկութեան մը մէջ ինկած էր։

«Ես ալ մարդ մը չգտայ որ ինձ հետ գայ, ինչ ինչ ասեն, ինչ ինչ ընեն, ես ալ մասնեցի որ աղջկանս հարնիքին ծախսելիք դրամս աղքին որբերուն և աղքատներուն կուտամ, թող անոնք քիչ մը խնդան։

— Շատ աղէկ մտածեր էք Ղուկաս էֆէնտի, կը պատասխանէին բարեկամները, երբոր թերթին մէջ կարդացի ըրած նուիրատուութիւններդ, «ակեցցէ՛ Ղուկաս էֆէնտի» ըսի միտքս... ամէն կարդացողներն ալ ինձի պէս ծափ զարկին։

— Պարտականութիւնս է, էֆէնտիմ, ունեցողը չունեցողին տալու է. Աստուած ալպէս կը պատուիրէ... պտիր բարոյականը ճանչցող մարդը պէտք չէ որ այս տեսակ բաներու մէջ պարտազանց գտնուի։

Եւ այսպէս, Ղուկաս էֆէնտի նորէն կը յայտնանկէր ու կը վերահասատուէր իր «պատուաւորութեան»ը մէջ։

Իրաւ կային մէկ քանիներ որոնք եկեղեցիին բակը տեղի ունեցած գայթակղութիւնը իրրեւ անչնչելի անպատուութիւն մը կը համարէին վանականին համար, մանաւանդ Շուշանիկի բռնաբարման անհերքելի իրողութիւնը, սակայն մեծամասնութիւնը ներողամիտ էր։

— Ճանըմ իրար անցնելիք բան չկայ թէ այդ անակնկալ հեռագրին վրայ պարտաւորեցանք այդպէս ընել... ես ալ մտած

նայէ, մէյ մը ալ անանց. կարեմ անմիջապէս պիտի խեռնես ՝թէ տարբերութիւնը պզտիկ բան մը չէ։

Դալով տարագրութեանց ճնշութեանը, «պէտք է դիմանա» ըսելդ ոչինչի ցաւագարութիւն է որ չեմ կրնար բացատրել։

Եթէ բոլոր թաղեցիներուն տարագրութիւնները ճանչնալը թաղական մը համար պարտաւորիչ ըլլայ, այն ատեն ցուցուր ինծի մէկը որ ունենայ այդ կարողութիւնը և ես ետ կ'առնեմ բոլոր բառերս և կը պաղատիմ քեզի իբր գործի մարդ մը։ Եթէ դուն անանկ կ'ըմբռնես քու պաշտօնդ, ինչո՞ւ համար քեզի թաղական ընտրած ատենին չըսիր թէ, եղբայրնե՛ր, ես երբեք չեմ կրնար ատանձնել այդ պաշտօնը, որովհետև չեմ ճանչնար բոլոր թաղեցիներուն տարագրութիւնները, և կամ ինչո՞ւ համար չպահատեցար սրբիլ։ Ինչ, արդեօք 500 հոգի Մէհմէտ Ալիին ազատելը ելլելու պէս ո՞ւաղ պիտի գային ինքզինքին ներկայացնելու։

ՆՆԵՐՇԱՊՈՒՀ

ՆԵՐՔԻՆ ԴԵԱՆՔԸ

ԿՐԹՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Կրեէի իսլամ երեսփոխանները որոշած են ներկայ գանուիլ Ազգ. Ժողովի գումարման, բայց հոն չպիտի գանուին այն պահուն երբ Ժողովը Սրբկոս Թաղաւորին անունով բացուի։ Հետեւաբար նիստի առեն չպիտի բողոքեն, այլ նիստէն յետոյ գրաւոր բողոք մը պիտի ուղղեն պատասխանի տիպարատարներուն։

*** Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն քաղաքական շրջանակներուն մէջ մտահոգութիւն կը տիրէ Կրետէի խնդրի մասին, վերջերս ստացած երեւոյթին հետեւանքով։ Կը կարծուի որ 1908էն առաջ հաստատուած բարձր գումիսէրութիւնը կղզիին մէջ պիտի վերահաստատուի։ Ամէնէն աւելի մտահոգութիւն պատճառող բան է Բարիզէն հաղորդուած սա լուրը, որուն համաձայն, պատպան տէրութիւնները կը խորհին կրետէի բարձր քումիսէր կարգել Ցունաստանի Սորիոս էֆէնդը։ Եթէ այդպիսի անուանում մը ներաորուի, այսինքնապէս Գ. Վենիզէլոս պիտի հրաժարի, որովհետև ասով իր քաղաքականութիւնը դատապարտուած պիտի ըլլայ։

ՕՐԵ. ԴՈՐԾՈՑ ՆԵՐԿՈՒՐԸ

Իգսամ կ'ըմանայ թէ արտաքին գործոց Նախարար Ռիֆաթ փաշա հրաժարականը ղրկած է եպարքոսին, խնդրելով որ դեսպանութեան պաշտօն մը տրուի իրեն։ Վարչապետը մերժած է այդ հրաժարականը։

ՔՈԼԵՐԱՆ

Մայրաքաղաքիս զինուորներուն մէջ առջի օր քոլերայէ ութ դեպք չպատահեցաւ։ Իսկ Պոլսէն դուրս, Թուզլա՝ 5 դեպք և 10 մահ, Քիրք-Քիլիսէ՝ 1 դեպք և 2 մահ, Լիւլէ Բուրկաս՝ 2 դեպք և 3 մահ։

*** Ծովային Նախարարին որոշումով, օսմ. նաւատորմը մեծ կղզիի շրջակայքը պիտի մնայ, որպէսզի նաւային զինուորները քոլերայէ չվարակուին։ Նախարարը հրամայեց որ նորոգուած բոլոր մարտանաւերը նաւատորմին միանան։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ԲՈՄԲԻՆԵՐԸ

Մանասթիրի Պատերազմական Ատեանը հետեւեալ վճիռները արձակած է տեղւոյն պատկարական քաղաքին սա անդամներուն դէմ, պատժական օրէնքին 58րդ յօդուածին համաձայն մշանշեալական բերդարգելութեան՝ Աչէ Տօրէֆը, առքիմ. Նիքիլոֆը, բոլ Արիսթօֆը, Ալեքսի Էֆ Թիսօֆը։ 15 տարուան բերդարգելութեան՝ քաղաքականութեան մասին հղած լրտարարութիւնները, որոնք որ և է համամասնութեան կամ դաշնակցութեան մասին ակնարկութիւն չեն ըներ։

ՈՒՆԿՆԴԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մերակոյտի Նախագահ Սաֆուտ փաշա և դեր-Նախագահ Անվէա Մուխթար փաշա, առջի առաւ, պատատ երթալով. Սուլթանին ներկայացան և իրենց պաշտօններուն մէջ վերահաստատուելուն առթիւ շնորհակալութիւն յայտնեցին։

*** Տօյչէ Պանքի Տէօրէն Պ. Հէլֆը բրիս, առջի օր, կայսեր կողմէ ունկնդրութեան ընդունուեցաւ։ Սուլթանը իմթիազի ոսկի և արծաթ չքագրամներ նուիրեց Պ. Հէլֆրիխի։

ԽԱՅԼԻ ԳԻՇԻ ՀԱՅՈՐ

Օսմ. Թօփրէի Ընդհ. Ժողովի փակման նիստին մէջ Մ. և Ե. կոմիտէներու նախագահ Խալիլ պէյ ճառ մը խօսելով յայտարարած է թէ Թուրքիան կ'ամբաստանուի իբրեւ վարչական ոգիէ զուրկ և թէ օտար արշաւանքը, զոր Սահմանադրութեան հռչակումը կասեցուց, երկիրը կաթ կաթ ընելու համար, նոյն պատճառաբանութիւնը առաջ կը բերէր իբրեւ արդարացումն հին ռէժիմին անկարգութեան պատճառն էր կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնացած մտքումը։ Համիտի օրով 7359 հոգի կային Նիլլորդի մէջ. անոնց 772ը թիկնապահ էին։ Հիմա 10 թիկնապահներ միայն կան։ Երկրագ ունէր 1262 խոհարար ու օգնական. հիմա կան 334։ Ամսական 1150 զանազան պաշտօնեաներու և ձիաբարձներու տեղ հիմա կը գտնուին 350։ Այդ բաղդաւորման համար հին ռէժիմին ատեն 35000 ոսկի ամսաթոշակ կը վճարուէր, պարգեւներէն զատ։ Հիմա ամսական 7000 ոսկին բաւական է։ Ելլորդի ուսանողի նպաստը նախքան գումարը ամսական 10 միլիոն դրուշ էր, պարգեւները և գաղտնիները չհաշուելով։ Այսօր այդ նպաստակով երկու միլիոն 400 հազար դրշ. միայն կը ծախսուի ամէն ամիս։ Նախարարութեանց ծախքերն ալ զեղչուեցան։ Հին ռէժիմին օրով ելմտեան պաշտօնարանին ծախքն էր 13 միլիոն դրուշ, Սպարապետի Դրան՝ 21.624,000. կրթական՝ 5149000. Մեծ—եպարքոսութեան՝ 8226,000 և Պետական Խորհուրդին 8600000։ Այսօր ելմտական պաշտօնարանին ծախքն է 8 միլիոն, պատերազմական Նախարարութեան՝ 13 միլիոն, կրթական՝ 16 միլիոն, եպարքոսութեան 2ու կէս միլիոն և Պետական Խորհուրդ՝ 3 միլիոն։ Տարեկան 45 միլիոն դրուշի խնայողութիւն մը ըրին։ Հարիւր տարեկան 90,221,000 դրուշ կը ծախսէր։ Սուլթան Մէհմէտ Կայսրը կը ծախսէ 49 միլիոն դրուշ։ Աւելորդ պաշտօնեաներու համար թէնթիգաթի դրամիւնը ընդհանուցաւ։ Գասրոսէ դուրս մնացածներու համար 300,000 ոսկիի հատուցում եղաւ, ամսական 12000 ոսկի հատուցումով, բայց ասանք անհրաժեշտ ծախքեր են։ Միւս կողմէ յաւելումներ ալ եղան իբրեւ անհրաժեշտ։ Դատական ելմտացոյցը տարեկան 62 միլիոնէն 76 միլիոն դրուշի բարձրացաւ, կրթականը 44էն 94ի և առեւտրական ու հանրօգուտ շինութիւնները՝ 62էն 112 միլիոն դրուշի։ Խալիլ պէյ պատասխանելով այն բաներուն թէ Պետութեան հայրենիներուն մեծ մասը բանակին կը ծախսուի, յայտարարեց թէ Թուրքիա անհրաժեշտ կը նկատէ լաւ ըսպառազինուած ըլլալ, ինքզինքը պաշտպանելու համար և թէ իր սպառազինութիւնները ոչ միայն պիտի սահմանափակ ալ պիտի ուզեն։ Խալիլ պէյ լաւատես կերպով խօսեցաւ Թուրքիոյ ապագային համար և յոյսը թէ հասոյթներուն յաւելումով (անցեալ տարին 1ուկէս միլիոն ոսկի, այս տարի նոյնքան և մաքսերու մասին նախատեսուած կէս միլիոն ոսկի) ելմտացոյցին բացը մասամբ պիտի կրնայ գոցուիլ և եթէ յաւելումները չարունակեն, բաց ընալ պիտի չըլլայ։ Ներվիտ պէյ կը լսուայ բանքնի տարքը գանել օտարականներէն, որովհետև եւրոպական Դասլիճները խոստացան ընդունիլ։ Խալիլ պէյ նաև խօսեցաւ հանրային կրթութեան և փոխառութեան խնդրին վրայ։

ՕՏՍՆԵԱԼ, ԿԱԼՈՒԱՆԱՏՈՒՐԳ

Ելմտական Նախարարութեան ու աւստրեւնուգարական վարժարանի հաղարձութեան միջեւ վէճ մը ծագած է 3000 ոսկիի յեռեալ կալուածատուքն ամբար մնացած ըլլալուն համար։ Դարձեալ պատկանող կալուածներու վարձատուներուն ողորարուած է որ այսուհետեւ պարտին ելմտական Նախարարութեան հաւաքիչներուն վճարել իրենց վարձքերը։ Հակառակ պարագային, թաղապետական պաշտօնեաներ այդ վճառատանց առիւ պիտի կենան և թոյլ չպիտի տան որ յաճախորդները ներս մտնեն։

*** Ելմտական Նախարարութեան հաւաքիչ պաշտօնեաներ, առջի օր, ուզեցին արգելքի տակ առնել յոյն մարդատիրական հասատատութիւններուն պատկանող տուներ։ Պարիարքարանը ժամանակին միջամտած ըլլալով, քանի մը օրուան պայմանաժամ տրուած է ելմտական Նախարարութենէն, յեռեալ կալուածատուրքերը վճարելու համար։

ԴԱՂՋՆԻ ՔՈՍԻԹԻՆ

Պատերազմական Ատեանը իր գաղտնի քումիսէի անդամ 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտեց ուսուցիչ ազգ. Մուսթաֆա Միւնիրը և Համտի էֆ.ն. 10 տարուան՝ հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատար Ասրմ պէյը ու հեռագրական պաշտօնեայ Վասիֆ էֆ.ն, 6 տարուան Թալաթը և ապագրիչ Լինվէրը. աքսորուած մի Հալարեան և Մուսթաֆան. 3 տարուան՝ Սէլամի Հաֆրզ Օսմանը, Հասիպ և հաֆրզ Սաթար, ոստիկան-զինուոր Մուսթաֆան և ուրիշ Մուսթաֆա մը. իսկ 1 տարուան՝ Շերֆի փաշայի գործակատարը։

ՓՈՒԱԿՈՒԹԹԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՎՃՌՈՒՄԸ

Ելմտական Նախարար Ճավիտ պէյ Գերլինի վրայ քաշած է մէկ քանի միլիոնի չէք մը, ի հաշիւ փոխառութեան։ Այդ չէքը փոխանցուած է մարքգրաստաւ Թիւներէն՝ Տօյչէ Պանքի և Վինրը Պանքիէրյանի կողմէ։

ԹՈՒԲԵՐԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ

Ժիօն-Թիւրք կ'իմանայ թէ Սոֆիայի օսմ. դեսպանին ու պուլկար կառավարութեան միջեւ կատարուած բանակցութեանց շնորհիւ, երկու երկիրներու յարաբերութիւնները աւելի բարեկամական դարձած են։ Պուլկար դատիճը ապացոյց մը առած ըլլալու համար իր բարեացակամութեան մասին, որոշած է ամէն միջոց ձեռք առնել պուլկար հրասախուստներու կազմութիւնը և օսմ. սահմանագլխէն անցնիլը արգիլելու համար։

ՌՈՌԱՆԱԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԳՈՒԼԸ

Անուսի բռնակիրներուն գործադուլը կը շարունակէ։ Առջի օր Նաւամանգիստի վերատեսուչը իր ժամ կանչելով գործադուլի պարագլուխները յորդորեց որ վերսկսին աշխատիլ, բայց բանվորներուն պատասխանը յայտարարեցին թէ թաղակի խաւելում կը պահանջեն։ Բանակցութիւնները կը շարունակուին։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Ծովային Նոր Նախարար Մահմուտ Մուխթար պէյ, առջի օր, իր պաշտօնին ձեռնարկեց։ Շնորհաւորութիւններ ընդունելէ յետոյ, խորհրդական ԲիւՖՖի փաշայի հետ այցելեց ծովային պաշտօնատան բոլոր բաժանումները։ Ցետոյ պատերազմական Նախարար Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի շնորհաւորական այցելութիւնը տեղի ունեցաւ։ Ծովային Նախարարը, երեկ Ռուիէէմա փաշայի հետ այցելեց օսմ. մարտանաւերը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Նյանթաշի ռուսական հիւանդանոցին մէջ գողութիւն մը գործուեցաւ անցեալ գիշեր։ Գողերը հիւանդանոցին մառուր մտած էին, պատուհաններու ապակիներուն կոտրելով, որոնք գեղարուեստական մեծ արժէք ունին։ Կ'ենթադրուի որ գողերէն մէկը վիրաւորուած է, արիւնի հետքեր գտնուելուն համար։ Կարգ մը եկեղեցական թանկագին անօթներ, զարդաքարեր ու գոհարեղէններ գողցան։

ԹՈՒՐՔԱՆԻՆ ԱՐԿԱՆԸ.— Թոքանէի մէջ Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի օթեւանի մակ մնացած և մեռած զինուորականին յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ առջի օր զինուորական պատիւներով։ Մահմուտ Շեվքէթ փաշա ալ ներկայ էր յուղարկաւորութեան։ Նախարարը դրամական օգնութիւն մը ըրաւ զոհին ընտանիքին և հրամայեց որ թաղակ մը յատկացուի այրիին։

1910-Ի ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ չաբթաս օսմ. փոխառութեան վրայ գրած մեր յօդուածով տարաձայնութիւններ միայն ալեւորեցուցինք մեր ընթերցողներուն։ Այսօր փոխառութիւնը կնքուած է և պայմանագրութիւններն ալ ստորագրուեցան։ Փութացած էինք մեր պաշտօնակիցներուն հրատարակութիւններէն քաղել այս փոխառութեան դիմաւորողներուն։ Երկու պայմանագրութիւններ ստորագրուած են. առաջինը 5 ուկէս միլիոնի կանխավճարի պայմանագրութիւնն է, որուն վրայ 8 նախկիրի մեր թիւին մէջ խօսած էինք. իսկ երկրորդը՝ բուն իսկ փոխառութեան պայմանագրութիւնն է։ Կանխավճարը գանձային ամսերով և վեց ամիս պայմանաժամով Պէրլինի մէջ պիտի վճարուի մառքով և հարիւրին 5 ու կէս տարեկան տոկոսով։ Այս գանձային ամսերը երեք նոր չրջանէներու մէջ պիտի կռնան նորոգուիլ. առաջինը երեք ամսուան պայմանաժամով և հարիւրին 5 տոկոսով. երկրորդը՝ դարձեալ երեք ամիս պայմանաժամով և հարիւրին 5 տոկոսով և վերջապէս երրորդը՝ մինչև 1912 մարտ վճարելի, 5ուկէս առ հարիւր տոկոսով։ Առակէ զատ, սէնիֆային տրուած է եռամսեայ յանձնառուզէնք մը որ տարեղլիս հարիւրին մէկ չորրորդն է։ Փոխառութեան պայմանագրութիւնը կը տրամադրէ որ 5 միլիոնի գանձային ամսերը վճարուին հարիւրին 4 տոկոսով և հարիւրին մէկ ամսեղթիւրմանով 11 միլիոն օսմ. ոսկիի փոխառութենէն, որուն 7040000 ոսկին աւրատաւ գերման սէնիֆային ինքզինքի վճարուի հարիւրին 84ով և 2ուկէս առ հարիւրը ապագրութեան դրոշմաթուղթի համար։ Բանկը հոս անցագրակի թէ մինչ դեռ դրոշմատուրքը Ֆրանսայի մէջ 2 առ հարիւր է, Գերմանիոյ մէջ 6 առ հազար է։ Եթէ փոխառութեան գինը 86 ու կէսէն աւելի ըլլայ, աւելին սէնիֆային և կառավարութեան միջեւ պիտի բաժնուի։ Եօթը միլիոն 49 հազարի փոխառութեան ինքզինքին առնելը որոշել օէնիֆային թաղուած է, որ սակայն պատուար է կատարել դայն, մինչեւ գանձային ամսերու վճարման ամենավերջին պայմանաժամը, այսինքն 1328 ելմտական տարուոյ վերջը (1912)։ Փոխառութեան մնացորդին, այսինքն 3 միլիոն 960 հազար ոսկիին գալով՝ երկու կողմերն ալ այս գումարին մասին վերջնական յանձնառութիւն չեն կատարած, բայց եթէ օսմ. կառավարութիւնը որոշ պահանջել դայն, Տօյչէ Պանքը միւնսայն պայմաններով ի գործ պիտի դնէ դայն։

Կառավարութիւնը 1-14 նոյեմբերէն սկսեալ, 3ուկէս միլիոնի գանձային ամսերու ամրողջութիւնը պարտի հրապարակ հանել և առանց զուտ արդիւնքը Տօյչէ Պանքը ելմտական Նախարարութեան մէջ բացուած հաշիւի մը պահանջէին կողմը պիտի անցընէ, որուն 3 ու կէս առ հարիւր տարեկան տոկոս մը պիտի տայ։ Տօյչէ Պանքին բացած այս հաշիւէն գումարները ապէս պիտի առնուին։ ամենէն չաս մէկ միլիոնի գումար մը պայմանագրութեան ստորագրուած առենը, յետոյ մէկ միլիոնի գումար մը՝ ամսէ ամիս առնուելու պայմանով և վերջապէս մնացած 500.00.) ոսկին պայմանագրութեան ստորագրուելէն հինգ ամիս վերջը։

Հիմա գանձային ամսերով ըլլալիք 5 ու կէս միլիոնի կանխավճարին պայմանները քննենք։ Առաջին վեց ամիսներուն համար կատարուած զեղչը 5 ու կէս առ հարիւր է տրուն վրայ պէտք է աւելնայ 1/4 առ հարիւր միջնորդէքը։ Ինչպէս վերը բսինք, երեք ամիսէն կատարուելիք առաջին նորոգումը 5 առ հարիւր տոկոսով պիտի ըլլայ, երկրորդ նորոգումն ալ 5 առ հարիւրով պիտի ըլլայ և վերջապէս երրորդ և վերջին նորոգումը, որ չորս ամսուան համար պիտի ըլլայ, 5ուկէս առ հարիւր տոկոս պիտի ունենայ։

Փոխառութիւնը կնքող խմբակը Գանձի պիտի վճարէ տարեկան հարիւրին 3ու կէսի տոկոս մը այն գումարներուն համար՝ որոնք իր քովը պիտի մնան։ Վերջինիս պայմանները հատատուելէն եռքը՝ գործադուլեան իսկական արդիւնքը սա է.

Տոկոս եւ միջնորդէք. 5ուկէս միլիոն վեց ամսուան հարիւրին 5 ու կէս առ կսոը Օ. Ո. 151 250

Նոյն գումարին դարձեալ վեց ամսուան հարիւրին մէկ չորրորդ մէջնորդէքը Օ. Ո. 13.750

» » 165.000

Փոխառութիւնը ընող խմբակը ատոր փոխարէն կառավարութեան կուտայ տարեկան 3ուկէս առ հարիւրէն տոկոս մը այն գումարներուն համար՝ որոնք, համաձայնութեան հիմն հանելուա, Գանձին պահանջէին կողմը պիտի գտնուին։ Գանձը փոխառութեան կնքումին ատեն մէկ միլիոնը գումար մը տուած ըլլալով արդէն իր պահանջին կողմը պիտի ունենայ,

Օ. Ո. 4.500.000 մէկ ամսուան համար
» » 3.500.000 » » »
» » 2.500.000 » » »
» » 1.500.000 » » »
» » 500.000 » » »

Օ. Ո. 12.500.000 մէկ ամսուան համար, որ ամիսը երեսուն օր հաշուելով, կը նկատուայ 375 միլիոն տոկոսաբեր թիւ մը։ Հետեւաբար այս գումարին գինը 3 ու կէս առ հարիւր ըլլալով՝ կառավարութիւնը պիտի առնէ Օ. Ո. 36.458 Տոկոս և մինչորդէքը պիտի վճարէ ուրեմն Օ. Ո. 128.542

Սակը, որմէ կախեալ ունի կառավարութեան կանխավճարը, կունայ որպէսզի դրամագլուխներուն գործածութեան մինչեն տեւողութիւնէն։ Փոխառութեան թղթակը փոխառութեան պայմանագրութեան ստորագրուելէն եռքը կառավարութեան պիտի վճարէ մէկ միլիոն ոսկի. ասիկա կը նշանակէ թէ այդ խմբակը այս մէկ միլիոնի գումարը 189 օր վերադրելով պայմաններուն կ'ենթարկէ. մէկ միլիոնը պայմանագրութեան ստորագրուելէն ամիս մը եռքը, մէկ միլիոնը՝ երկու ամիս եռքը, մէկ միլիոնը՝ երեք ամիս եռքը, մէկ միլիոնը չորս ամիս եռքը և 500,000ը՝ հինգ ամիս եռքը։ Ասոնք կը հետեւի որ դրամագլուխը միջին հաշուով (12 օր պիտի գործածուի։ Որեմն կառավարութիւնը տոկոս և մինչորդէքը պիտի վճարէ 128,600 օսմ. ոսկի, 5ուկէս միլիոն ոսկին 4 ամիսը չլրացած, այսինքն՝ 112 օր գործածած ըլլալուն համար, ինչ որ 413,200 օսմ. ոսկիի գումարի մը կը հասնի և առկախն սակը 3ուկէս առ հարիւրէն աւելի գումարի մը. ու այս սակը աւելի եւս պիտի բարձրանայ, որովհետեւ կառավարութիւնը գանձային ամսերը Գերլինի մէջ մառքով պիտի վճարէ և սակի փոխադարձի կորուստ մը առաջ կուգայ։ 81ուկէս առ հարիւր հանման գինով վճարելի փոխառութեան գալով՝ կառավարութիւնը 7,040,000 անուանական գումարի մը համար 5,737,600 ոսկի պիտի ընդունի։ Զորս առ հարիւր անուանական տոկոսը 5.44 առ հարիւրի իրական սակի մը կը բարձրանայ, ի մեծ փոխառութիւնրնդոնդին։ Եթէ այլի առնիւ բերենք 1909ին հարիւրին 4ով կնքուած փոխառութիւնը, միեւնոյն գումարը պարունակող այս նոր փոխառութիւնը առաջ պիտի բերէ 5.26 առ հարիւր տոկոսի իրական սակով, 5,878,400 ոսկի։ 1910ի տոկոսովը 86 առ հարիւրով կ'ելլու յանձնառու եղող ֆոնասցի դրամատէրներու խմբակը կառավարութեան վճարած կ'ելլար 6,054,400 ոսկի, առանց հաշուելու այն պայմանամարը զոր կը տրամադրէ նոր խմբակին կնքած կանխավճարի պայմանագրութիւնը, ընդունելով նոյնիսկ որ փոխառութեան անուանական գումարը նոյնը ելլայ և իրական սակը 5.05 առ հարիւր։ Ուրեմն մեր ըրած հաշիւն կ'երեւի որ կառավարութիւնը 1910ին աւելի ծանր պայմաններով կը կնքէ փոխառութիւն մը որ 1909ին 4 առ հարիւր տոկոսով կնքուած էր։ Իրաւ ալ, այս վերջինը երաշխաւորուած է գաւառի տասանորդներու հասոյթներովը, մինչդեռ 1910ի փոխառութիւնը կառավարութեան պարտքերուն մէջ տպանով հասոյթովը երաշխաւորուած է. այս հասոյթը կ. Պոլսոյ մաքսատանց հասոյթն է։ Այս երաշխաւորութիւնը Ֆրանսայի մէջ մասնաւորաբար դնահատուած է։ Երբոյ 1902ին փոխառութիւնը երաշխաւորութիւն ունենալով մաքսատանց հասոյթները՝ հարիւրին 4ով և երբեմն հարիւրին 98ով կնքուելու եթէ կնքուելիք փոխառութեան ծախքերը առնուազն հարիւրին 11 հաշուելին, որոնց մէջ են սենիֆային և կնքողներու չարները, հարկաւոր է հետեւցնել թէ կառավարութիւնը կրցած է հարիւրին 87ով կնքել։ Կարճ խօսքով,

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԴԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ԿՐԻՍԹՕ

ԺԵ.

ՀԱՄՄԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

Կառքերը սկսան յառաջանալ։

Դժուար է գաղափար մը կազմել այն կատարեալ հակադրութեան վրայ, որ կը պարզուէր։ Մանուան մայլ ու լրիկ տեսարանին փոխարէն տէր Բօրօլօ հրապարակը կը պարզէր աղմկալից չսայաութեան մը խօլ տեսարան։ Դիմակաւորներու բազմութիւն մը կը պտռիկար ամէն կողմէ, տուներէն դուրս խոյանալով, պատուհաններէն վար իջնելով. փողոցի ամէն անկիւններէն կառքեր դուրս կ'ելլէին, բիէռներով, խեղկատակներով, ասմիօներով, մարքիզներով, ասպետներով և գիւղացիներով լեցուած, այդ մարդիկը ամբոխային, չարժումներ կ'ընէին, ալիւրով լեցուած հաւկիթներ, քոնֆէթիներ, ծաղկեփունջեր կը նետէին, խօսքով ու նետընկեցներով կը յարձակէին բարեկամներու ու օտարականներու վրայ, ծանօթ կամ անծանօթ, որեւէ անձ իրաւունք չուներ բարկանալու. ամէն օր կը խնդար։

Ֆրանց և Ալպերտ այնպիսի մարդոց կը նմանէին, որոնց բուռն վիճար փարատելու համար, չուայտ զուարճութեան մը կ'առաջնորդուէին։ Այդ կարգի անձեր հազիւ թէ արբած ու գինովցած, կը զգան որ անցեալին ու ներկային միջեւ քաղ մը կը թանձրանայ։ Ֆրանցի ու Ալպերտի աչքերուն առջեւէն չէին հեռանար իրենց տեսածները, կամ աւելի հիշդ կ'ըլլայ ըսել ներկայ եղած տեսարանն ցոլքը կը զգային իրենց մէջ, բայց սակաւ ընդհանուր արդիւնքեան մասնուեցան երկու բարեկամներն ալ։ Իրենց անպէս թուեցաւ որ դանդաչուն բանականութիւնին բոլորովին պիտի կորսնցնէին. արտակարգ պէտք մը կը զգային այդ աղմկին, այդ չարժումին, այդ գնորքին մասնակցելու։ Մօտակայ կառքէ մը բուռ մը քոնֆէթի նետեցին Ալպերի և երկու ընկերներուն վրայ. Ալպերի վիզը և դէմքին այն մասը, որ դիմակով ծածկուած չէր, խորը տաց. կարծես թէ հարիւրի չափ գնդասեղներ նետուած էին։ Ի վերջոյ Ալպերտ ընդհանուր պայքարին մասնակցեցաւ, որուն իտուեցած էին արդէն բոլոր դիմակաւորները։ Ալպերտ ինքն ալ կառքին մէջ ելաւ կանգնեցաւ. ձեռքը պարկին մէջ խօթելով, հակիթ ու չաքարտաեր առաւ ու իր մօտը գտնուողներուն վրայ նետեց.

Կռիւը սկսած էր ոյլեւս։ Երկու բարեկամներուն մտքէն ջնջուեցաւ կէս ժամ ասան առաջ իրենց աչքերուն առջեւ պարզուած տեսարանը, Բարեկենդանի խայտաբղեղ, չարժուն ու խօլ զուարճութիւնները բոլորովին փարատած էին Ալպերի ու Ֆրանցի տպաւորութիւնը։ Դալով Մանթէ-Քրիսթոյի, ինչպէս ըսինք արդէն, ազդուած ըլլալու երեւոյթը չունէր բնաւ։

Արդարեւ, կը բաւեր աչքի առջեւ բերել մեծ ու գեղեցիկ Բօրօ փողոցը, մէկ ծայրէն մինչեւ միւս ծայրը չորս հինգ յարկանի պալատներով եզերուած, որոնք ծիածաններով ծածկուած պատշգամներ ու պատուհաններ ունին։ Այդ պատշգամներուն վրայ կը գտնուէին երեք հազար հոգի, Հռոմայեցի, Իտալացի, աշխարհի չորս մասերէն եկած օտարականներ դրամի, ծննդեան և հանգարի զանազանութիւն ունեցող բոլոր անձնաւորութիւնները, հմայիչ կիներ, որոնք նմանապէս այդ տեսարանին ազդեցութեան կ'ենթարկուէին, պատշգամներուն վրայ կը ծռէին, պատուհաններէն դուրս կը հակէին, կառքերուն վրայ քոնֆէթիներու տարափ մը կը թեղանէին, մինչ վարէն փունջեր կը նետուէին դէպի վեր։ Մթնոլորտը թանձրացած էր գոնդիկներով որոնք վար կը թափուէին ու ծաղիկներով որոնք վեր կը նետուէին. յեռոյ փողոցներու տալայատակին վրայ կը մժար զուարթ, յարաշարժ, խօլ բազմութիւն մը, արտասուց տարաբնոյթ ոսկեղէն կաղամբներ կը պարտէին, գոմէշի գլուխներ կը մռնչէին մարդկային գլուխներու վրայ, չուներ իրենց ետեւի ոտքերուն վրայ կը յառաջանային։ Այդ ամէնուն մէջ դիմակ մը կը բարձրանար. Փալլոյի երգած Ս. Անթուանի փորձութեան պէս գրաւիչ դէմքով Աստուածամայրը։ Ամբոխը ամէն կողմէ կ'ուզէին հեռուիլ և օրմէ կ'ունջաուէին տեսակ տեսակ ոտանաներով, նման այն ոտանաներուն զոր մարդ իր երազին մէջ կը տեսնէ։ Այս ամէնը տեսնելէ յետոյ մարդ կրնայ ակար գաղափար մը կազմել Հռոմի Բարեկենդանին վրայ։

Երկրորդ պտոյտին, կոմսը կեցնել տուաւ կառքը և իր ընկերներէն թոյլ տուաւ թնդրեց բաժնուելու, անոնց տրամադրութեան տակ դնելով կառքը։ Ֆրանց աչքերը վեր առաւ. Ռօսրոյի պալատան դիմաց կը գտնուէին. մէջտեղի պատուհանին առջեւ, որ դամակեան ներսի կերպասէ վարագոյր մը եւ վրան կարմիր խաչ մը կը կրեր, կապտագեղեցիկ տօմինօ մը կեցած էր։ Ֆրանց առանց դժուարութեան երեւակայեց որ Արձան Թիւնա Թատրոնին գեղանի յոյն ազջիկն էր։

— Պարոններ, բաւ կոմսը, եթէ ես բեռ ձանձրանաք դերակատար ըլլալէ և ուզէք հանգիստաեռ դառնալ, իմ պատուհաններուս առջեւ տեղ ունիք ձեզի համար։ Աստիճան իմ կառքս, կառապանս ու պատուհաններս կունք գործածեմ։

Մացանք բոլոր որ կոմսին կառապանը ոտ արդի մորթ մը հագած էր. նման այն մորթին զոր Օարի հագած է Թարթէ մը, որուն կ'ուզէին հեռուիլ և

Ուրջը եւ Փաստաֆ գործին մէջ։ կառքին ետեւ գտնուող երկու ծառաները կանաչ կապիկի տարազներ հագած էին, իրենց հասակին յարմարցուած ճշդիւ. զոյանա կաւոր դիմակներ կը կրէին անոնք, և դէմքի ծածածութիւններ կ'ընէին անցորդներուն։

Ֆրանց չնորհակալութիւն յայտնեց կոմսին հանձնակատար առաջարկին համար. գալով Ալպերի, ան ծաղկեփունջեր կը տեղացնէր կառքի մը վրայ, ուր հռոմայեցի գեղկուհիներ լցուած էին. այդ կառքն ալ, կոմսին կառքին պէս, տարուած էր կենալ կառքերու շարքին մէջ։

Դժբախտաբար, կառքերը սկսան շարժիլ։ Մինչ կոմսին կառքը դէպի տէր Բօրօլօ հրապարակը կ'ելլէր, Ալպերի ուշադրութիւնը գրաւած կառքը դէպի վէնէկիի պալատը կ'ուղղուէր։

— Ա՜հ, տիրելիս, չտեսա՞ք մթթէ, ըսաւ Ալպերը, խօսքը Ֆրանցի ուղղելով։

— Ինչ բան, հարցուց Ֆրանց։

— Հռոմայեցի գեղկուհիներով լեցուած կառքը։

— Ոչ։

— Վասա՜ն եմ որ ամէնքն ալ գեղադէմ կիներ են։

(Շարունակելի)

1909 հարիւրին 4ով կնքուած փոխառութեան բաղդաւորմամբ, կառավարութիւնը 140,800 օսմ. ոսկիի կորուստ մը ըրած է, որ առաջ եկած է հարիւրին 5.44ի և 4.26 ոսկերաւոր տարբերութենէն։ Միւս կողմէ Քէֆէի Իմպիրիէի թղթակին կողմէ ստացուած տարբերութիւնը 5.44 և 5.06 տոկոսաւոր միջև զանուած տարբերութիւնը Գանձին համար 316800 օսմ. ոսկիի իրական վնաս մը կ'ենթադրէ։ (Կազէթ Ֆինանսիէր)

ԱՌԱՍՊԵԼ ԶԿԱՐԾԷՔ

Եթէ կայ ապրանք մը որ ամենէն շատ կը խարդախուի, ան ալ իւղն է։ Այն մարդ իրաւամբ կը գանգատի թէ հրապարակին վրայ ծախուած իւղերը խառնուրդ ըլլալով, կը վնասեն առաջքին օտարոտղութեան։ Բայց ո՞ւր կարելի է գտնել անարատ իւղ մը որ թէ՛ քիմքը գոհացնէ և թէ առողջութիւնը չխանգարէ։ Փափկաճաշակները այսօր պատրաստ են կրկին դիմելու, անարատ իւղ գտնելու համար։ Բայց չեն կրնար գտնել, որովհետև ամէն իւղ աւելի կամ նուազ խարդախուած է։ Գոնացում տալու համար փոփ կակերներուն, այս անգամ ուղղակի Հալէպէն բերել տրուած է իսկապէս անարատ և անխարդախ իւղ մը, որ նոյն իսկ կը գերազանցէ լաւագոյն կարագները։ Իր սիրուն համամութեամբը և օգտակարութեամբը։ Կը բաւէ անգամ մը ճաշակել այդ ընտիր իւղէն, ուրիշ իւղ բերան չի դնելու համար։ Հակառակ իր անարատութեան, տնեցուածաւորելու ատն գնով մը կը ծախուի այդ իւղը։ Թէ՛ փոքրքանակ և թէ մեծաքանակ։ Քիչ սաեռի մէջ մեծ քանակութեամբ ապրած է այդ իւղէն։ Ասոնք որ կ'ուզեն այդ բացառիկ առիթէն օգտուիլ և ընտիր իւղ գնել, ժամ առալ Թ՛ղ փոքրիկ «Աւեւելք»ի տպարանին առաջին յարկը, Աւեցիս Սըլֆրլնեանի։

ՕՔԷԼ ՍԱԳՈՒՆ

ՄԵԾ ԿԱՂԶԻ

Աշնանավերջի օրերը հիանալի օդով մը կ'անցընեք այս տարի սակայն պէտք է օգտուիլ բնութեան այդ բացառիկ չը նորհէն, զոր կրնաք վայելել մեծ կղզի երթալով։ ուր Օթէլ Սալուա ծանօթ օթելը կը գտնուի, Վարդան էֆ. Վարդանեանի տնօրէնութեան ներքեւ։ Մեծ կղզիի օդը հրապուրիչ է այս պահուս, իսկ օթէլին մէջ տիրող մաքրութիւնը, գանուելուր ապասարկութիւնը եւ կերակուրներուն մասին տարուած խնամքը ամէն գէղեցիկ վեր է։ Կը բաւէ այդ պանդոկը այցելել, մեր բացին համոզուելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Աւուր Պատշաճ

Մայր դիւանի կողմէ ուղղուած հրաւիրագիր մը որ երկի իրիկուն տարայ դէս ժողովի կը հրաւիրէ վաղը, ճիշդ ժամը 7ին, Դաւաթիոյ խորհրդարանին մէջ։ Հրաւիրագիրը տարբերած են «հրաժարեայ» պարտիզ Կ. Գալոյ՝ Եղիշէ եպս. Դուրեան և առաջին անենագիր Վահան Թէքէեան։

— Լա՛ւ ըսի այս հրաւիրագիրը ընդունելով, ուրեմն համաձայնութիւնը գոյացած է Խաւարակուս եւ Լուսաճաճանչ խմբակցութիւններու միջև, կամ ըսա նորագոյն յորդրմամ՝ կղեր-ազգայնական ու անկղեր-ազգայնականներու միջև։

Եւ իրաւ համերաշխութեան ջերմ կուսակցիկ մը, ուրախ զուարթ գործիս նայեցայ։

Բայց ա՜ռ քիչ մը վերը այցելութիւնն ընդունեցի ազգային երեսփոխանի մը որ գործոն մասնակցութիւն մը ունի «համաձայնութեան» տարանկիր աշխատութեան մէջ։

— Ժողովին հրաւիրագիրը տարայ, ըսի իրեն գոհունակ դէմքով մը կ'երեւայ որ համաձայնութիւնը գոյացաւ...։

— Դեռ բան մըն ալ չէ եղած, պատասխանեց երեսփոխանը։

— Բանակցութիւնները չկատարուեցա՞ն։

— Ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ... միայն թէ կեդրոնի կուսակցութիւնը իր լիազօր ներկայացուցիչը ընտրեց որ վաղը, (այսինքն այսօր) պիտի բանակցի «Ազգայնականներուն հետ։

— Զարմանալի բան, ուրեմն ինչու դեռ բանակցութիւնները չլրացան ժողովի հրաւէր եղած է։

— Ոչովհետև նկատած են որ համաձայնութիւնը գոյանայ թէ ո՛չ ժողովի գումարումը անհրաժեշտ է, հետեւաբար պէտք չէ տեսնուած անպատճառ բանակցութեան ելքին սպասելու։

Այսպէս ուրեմն, անցած ուրբաթ օր ժողով չգումարեցինք, կամ մանաւանդ գումարուած ժողովը ցրուեցինք, անհրաժեշտ դատելով, ինչ ինչ կէտերու վրայ, հակառակորդ կուսակցութիւններու համաձայնութիւնը։ Իսկ այս շաբաթ, առանց այդ համաձայնութիւնը նախապէս գոյացնելու, ժողովի հրաւէր կը տարանք։

— Ոչովհետև, կը պատճառաբանուի, համաձայնութիւն ըլլայ թէ ո՛չ հարկ է ժողովը գումարել։

Պարկ հակառութիւն մը չէ՛ նշմարեր բոլոր այս եղածներուն մէջ։

Բայց հակառութիւնը կ'երեւայ որ մեր արդի վարչական գործելակերպն է։

Ուրիշ գիտողութիւն մը։ Հաւաքագիրը կ'ըսէ թէ նիստը դռնիակ պիտի ըլլայ։ Արդ, կարեմ բնդդիմադիրներու մեծագոյն խնդիրներէն մէն էր այդ դռնփակը որ պիտի լսուէր համաձայնութեամբ։ Եւ ահա՝ համաձայնութիւնն բանակցութիւնները չկան Ս. Պատրիարքը իր հրաւիրագրով դռնփակի օրաշում կուտայ։

Մինչ թէ դռնփակ կամ դռնբացի հետ զուգընթացաբար կ'ընթանայ երեսփոխաններու ապահովութեան և առանց ճնշումի պայմանին կատարելու հարցը։

Ի՞նչ միջոցներ խորհուած կամ ի՞նչ որոշում տրուած է այդ մասին։ կարեմ ոչինչ։ Գոնէ ես բան մը չեմ գիտեր կամ չատ քիչ բան. այսինքն թէ՝ երեսփոխանները հանգիստ և գրաւոր դիմում մը պիտի ընեն այս մասին Ս. Պատրիարք հոր։

Վերջապէս իրողութիւնը այն է որ անցած ուրբաթին ի վեր քայլ մը առաջ չենք գացած. դէպի լուծում ներկայ տագնապին։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ

ՀՐԱԺԱՐԱԿՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Անցեալ շաբթու Պատրիարքարանէն առնելով —և պաշտօնական աղբիւրներէ— գրած էինք թէ՝ Ս. Պատրիարք հայրը իր հրաժարագիրը պատրաստել տալով, ստորագրած և զրկած է դատական նախարարութեան։ Ժամանակ իր երեկի Յիւսով կը ծանուցանէր թէ՝ Ս. Պատրիարք հոր հրաժարականը Դատական նախարարութեան չէ մատուցուեր և այս մասին տեղեկութիւն հարցուեր է նաև վարչապետական խորհրդական Ռաթլ պէյի, որ նոյնպէս ժխտական պատասխան տուեր է։ Արդ ճիշդ է որ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարագիրը ոչ Դատական նախարարին քով կը գտնուի և ոչ ալ վարչապետի խորհրդական Ռաթլ պէյը կնայ տեղեկութիւն ունեցած ըլլալ, անոր համար որ ընկալեալ սովորական միջոցով չէ զրկուած հրաժարագիրը. այլ զրկուած է ուղղակի մեծ եպարքոս Հաղբէ փաշայի, որուն մօտ է այս միջոցիս Դուրեան Ս. Պատրիարք հօր հրաժարականը։ Արդէն երբ խմբագիր մը ռաքի օր հարցում ուղղեր է նախարարներէն մէկուն՝ Դուրեան Սրբազանի հրաժարականի մասին, պատասխաներ է թէ՝ դեռ նկատի չառնուեցաւ Նախարարական Խորհուրդին մէջ։ Հետեւաբար Սրբազան Պատրիարք հայրը իր հրաժարագիրը կարապետ էֆ. Խաչատուրեանի գրել տալէ և ստորագրելէ յետոյ զրկած է ուղղակի Վարչապետին։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԿԻՊ ՆԻՍՏԸ

Ազգ. Ժողովոյ որոշման համաձայն պատրիարքարանէն հրաւիրագիրներ զրկուեցան Խառն Ժողովի անդամներուն, որպէս զի նիստ գումարեն Գարագիւղ՝ Ս. Պատրիարք հոր բնակարանին մէջ։

Երեկ ժամը 8ին տեղի ունեցաւ այդ նիստը։ Ներկայ էին կ'ըսուի՝ Տէրունական Սրբազան, Գնել Մ. Վ. և Խորէն Եպսկոպոսներ, Տաճատ Բաշեան, Տրդատ Պօղոսեան քահանաները. Բաղաք. Ժողովէն՝ Սարգիս Գալաճեան, Սարգիս Սաւին, Հայկ Խաչատրեան, Սրամ Հալաճեան. Ալիքսան Թորլեան և Աղասի Ազասեան էֆ.ները։

Ժողովը նախ խորհրդակցութիւններ կատարեց ազգ. Ժողովոյ գումարման մասին և որոշեց որ եթէ ազգ. Ժողովի երկու կուսակցութիւնները համաձայնութեան մը գան և որոշեն որ ուրբաթ օր գումարուի ազգ. Ժողովը և եթէ ներկայ Ժողովուրդը խռնուի բակին մէջ և կամ ուղէ որ նիստը դռնբաց ըլլայ այն ատեն երեսփոխանները մեկնին առանց նիստը բանալու։

Իսկ Դիւանը հետեւեալ որոշումները հաղորդեց.— 1.— Տրտիղոնէն Գրիգոր Վրդ. Պալաքեան նամակով մը փափաք յայտնած էր Պոլիս գալու։ Ժողովը հրահանգ տուաւ ոստան մինչեւ նոր առաջնորդին ժամանումը։ 2.— Ժողովը հրահանգ տուաւ Բաներդի Գաւառ. Վարչութեան անդամներ ընտրելու համար։ 3.— Արաբկիրի առաջն. ընտրութեան հրահանգ տուաւ և եռանուն ցանկ մը զրկեց. ընտրելիները հետեւեալներն են. Տ.Տ. Տիրայր Մարգարեան, Սուրէն Գալէմեան և Վաղինակ Թարիկեան Վրդ.ները։ 4.— Հաստատուեցաւ Կուսինա-Աֆ. Գարբոնիարի կրօն. և Քաղաք. Ժողովներու ընտրութիւնը։ 5.— Ժողովը լսելով վարչութեան անդամներէն Հալաճեան էֆ.ի բացատրութիւնները և տեղեկութիւնները Զարանճագի հողային խնդրի մասին, իր շնորհակալութիւնները յայտնեց։

*** Քաղաք. Ժողովը յետոյ առանձին նիստ գումարեց Ս. Պատրիարք հոր նախագահութեամբ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։ 1. Որոշեց հրահանգ տալ ընտրելու համար Տիվրիկի Պոլսոյ կալուածոց հոգաբարձութիւնը։ 2. Ղալաթիոյ Խնամակալութենէն հրաժարական մատուցած էին Ցակոբ Լուսեան և Զարեհ Հօրանանեան էֆէնտիները։ Որոշեց հրահանգ տալ Խնամակալութեան որ անոնց տեղ երկանուն ցանկ մը ներկայացնէ։ 3. Բեբայի Թաղ. խորհուրդը կ'ուզէր ընտրողական ժողովը Դարձը փաշային առանձին գումարել, երեսփոխանական ընտրութեան համար և հրահանգ կը խնդրէր։ Ժողովը որոշեց բան անմ գրել հարկ եղածը։ 4. Սեպտեմբերի Իրիքիոյ Մեհլիթին հայ անդամ մը ընտրելու համար, տեղւոյն թաղապետութիւնը ձեռնարկեր էր ընելու այս մասին թաղերը մը գրել և մեծ, յայտնելով թէ թաղ. խորհուրդները կը կատարեն այդ պաշտօնը։ 5. Ժողովը հաստատեց Ա. Վասիլեանի (Գաբթալ) և Տ.Գ. Թիւրեանի (Գաղատա) երեսփոխանական ընտրութիւնները և լղեց Ազգ. Ժողովին։

ԴՈՐԾԱԴՊՈՒԼ՝ ՀԻՍԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ազգ. հիւանդանոցի պաշտօնեաները որոշած ոսկէ առաջ յայտարարած էին թէ եթէ օրուան ժամանակի մը մէջ իրենց ամսականները չվճարուին, տարբեր միջոցներու պիտի դիմեն, երկ առաջ գործադուլ հայտնելէն և իրենց յետնեալ ամսականը պահանջելէն։ Հոգաբարձութեան առենապետ Աւետիսեան էֆ. և ուրիշներ ազգ. հիւանդանոց երթալով հարկ եղած միջոցները ձեռք առին և կանխավճարներ ըրին անոնց։ խորհրդոյ կողմէ վերջին անգամ փոխ առնուած 400 ոսկիէն։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎ.

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը հրաւիրուած է նիստ գումարել ուրբաթ օր ժամը 7ին։ Հրաւիրագիրը տարբերուած է Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

Բազմաթիւ «Պաքու» թերթը և Թիֆլիսի «Սուրհանդակը» «Մշակէն» արտագրելով հայազն նշանաւոր դիպլոմատ Նարիման Խանի կնոջ եղերական մահը, օխալ տեղեկութիւնները տուած են եղեր։ Այս անգամ «Մշակի» մէջ Տ. Նազարեան հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները կուտայ։ « r menius հեղինակ չի կայ, այլ կայ «Armena» որ բացի իր նշանաւոր Ֆանտերէն լեզուով «Խորհրդածութիւն» գրքէն։ գրել է ժամանակին «armena» տարբերութեամբ և եւրոպական թերթերում հայկական հարցի շուրջը։ Իսկական անունը Անսա Նարիման Մամիկոնեան Արծրունի։ Դիտական լեզուագէտ, քաղաքագէտ և գեղագէտ։ Ոչ թէ լուսանկարչուհի է, այլ նկարիչ։ Նախ յաջող մանանդ նկարում է գրչով և խմորից մի անձարթում պատրաստում է տուած ծաղիկների նմանը։ Խօսում է եւրոպական շատ լեզուներ. սէր ընտիր, ինքը կատարեալ մի հեռաւոր է։ Բնաւորութեամբ պարզ, իր գոհարեղէնները բաժանել է աղքատներին։ Հօր դեսպանատունը փատաորէն համարեա մի տարի հօր՝ Թէհրանում եղած տարին, ինքն է կառավարել։ Վիէննայում պալատական հանդէսներին և խնայքներին աչքի ընկնող և ամենաուշագրաւն էր դիպլոմատների շրջաններում և նրան տուել էին «էնցիկլոպէդիկ» մականունը, որովհետև ինչ առարկայից կամենային խօսել հետը, նա կարող զրոյցը պահպանել։ Հիմի մասին իր լաւատեղեակ լինելով։ Կեմանսոն armenaի գիրքը իր գրասեղանի վրա է պահում, իսկ Ֆրանսիայի մի հրապարակագրոյ զարմանք էր յայտնել, որ մի կին այդքան կարդացած է, այնքան լուրջ ուսումնասիրած պատմութիւնը և այդ կինը արտելիզի է։ Գալով կաթոլիկութեան՝ այդ էլ ապպէս չէ։ Երկար տարիներ ապրելով Վիէննայում, բնական է յանախում էր Մխիթարեանների եկեղեցին և, իբրեւ հայ-քրիստոնեայ ամեն տարի հաղորդվում։ 1895 Սասունի կոտորածից յետոյ աւտարկ բորբոքված էր և Նարիման-խանի հայրենասէր ամրոյզ ընտանիքը։ Այսպէս Նարիման-խանի հանգուցեալ բարեպաշտ և հայրենասէր կինը՝ Նարդիկ հանըմը, Պոլսոյ-բէյ Տաճանի մեծ դուստրը, հին գերդաստանի հայուհիների զաւակների ապրանքը։ Այդ ժամանակ ես Վիէննայումն էի և մօտ 2 ամիս հիւր այս ընտանիքին։ Հանգուցեալ Նարդիկ հանըմը ամուսնանալ յանդիմանեց, կշտամբեց. «Էլ ինչո՞ւ համար են այդ խելքդ, դիրքդ, շնորհքդ. ժամանէնդդ, ատաղերդ, զանազան զարդերդ. եթէ այսօր էլ չպիտի սրբեն իմ թշնամու հայրենիքի որբերի արցունքները, արիներին ու ծերունիներին սփոփանք չպիտի լինեն»։ Կինն ու երկուքը՝ Մարին ու Անանն զուգեին հօր և ուղարկեցին Լօնտոնի մօտ։ Ասոնց ընտանիքը երկար է տեւել այնտեղ, որովհետև Նարիման-խանը սիրված էր բոլոր դեսպաններից և նրանցից ընտրված երկար տարիներ դեսպաններին պարգեւ։ armenaն նշանաւոր տիպ է և ես մի ուրիշ անգամ մանրամասն կը պատմեմ նրա ամուսնութեան նպատակը, շարժառիթները և հիասթափումը։ Եղել է քանի տարի առաջ ծպտեալ կերպով Թիֆլիսում մեզ հետ մի ամիս։ Նոր-Զուղայում, Սպահանում Գիտութիւնների և Արուեստների ճեմարան պէտք է բանար armenaն. բայց չահի կինը, եղբայրը (իբրեւ թէ ամուսինը) խոստմնադանց եղան։»

ՇՈՒՏԵՆԱՒ ՎԱՌԻՆ ԽՈՎԻՆ ՎՐԱՑ

Վերջապէս՝ Վասպուրականի ազգաբնակութեան տարիներէ ի վեր փայփայած ցանկութիւնը կատարեր է կը գրեն Վանէն։ Անցեալ ամիսներուն փոքրիկ չոգենաւ մը սկսեր է գործել Վանի ծովակին վրայ, մէջը առնելով Վանի վալին Գէքիր պէյը, քաղաքապետ Գեորգ էֆ. Գասֆարեան, երեսփոխանական ընտրութեան համար և հրահանգ կը խնդրէր։ Ժողովը որոշեց բան անմ գրել հարկ եղածը։ 4. Սեպտեմբերի Իրիքիոյ Մեհլիթին հայ անդամ մը ընտրելու համար, տեղւոյն թաղապետութիւնը ձեռնարկեր էր ընելու այս մասին թաղերը մը գրել և մեծ, յայտնելով թէ թաղ. խորհուրդները կը կատարեն այդ պաշտօնը։ 5. Ժողովը հաստատեց Ա. Վասիլեանի (Գաբթալ) և Տ.Գ. Թիւրեանի (Գաղատա) երեսփոխանական ընտրութիւնները և լղեց Ազգ. Ժողովին։

ԴՈՐԾԱԴՊՈՒԼ՝ ՀԻՍԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ազգ. հիւանդանոցի պաշտօնեաները որոշած ոսկէ առաջ յայտարարած էին թէ եթէ օրուան ժամանակի մը մէջ իրենց ամսականները չվճարուին, տարբեր միջոցներու պիտի դիմեն, երկ առաջ գործադուլ հայտնելէն և իրենց յետնեալ ամսականները պահանջելէն։ Հոգաբարձութեան առենապետ Աւետիսեան էֆ. և ուրիշներ ազգ. հիւանդանոց երթալով հարկ եղած միջոցները ձեռք առին և կանխավճարներ ըրին անոնց։ խորհրդոյ կողմէ վերջին անգամ փոխ առնուած 400 ոսկիէն։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎ.

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը հրաւիրուած է նիստ գումարել ուրբաթ օր ժամը 7ին։ Հրաւիրագիրը տարբերուած է Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

Բազմաթիւ «Պաքու» թերթը և Թիֆլիսի «Սուրհանդակը» «Մշակէն» արտագրելով հայազն նշանաւոր դիպլոմատ Նարիման Խանի կնոջ եղերական մահը, օխալ տեղեկութիւնները տուած են եղեր։ Այս անգամ «Մշակի» մէջ Տ. Նազարեան հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները կուտայ։ « r menius հեղինակ չի կայ, այլ կայ «Armena» որ բացի իր նշանաւոր Ֆանտերէն լեզուով «Խորհրդածութիւն» գրքէն։ գրել է ժամանակին «armena» տարբերութեամբ և եւրոպական թերթերում հայկական հարցի շուրջը։ Իսկական անունը Անսա Նարիման Մամիկոնեան Արծրունի։ Դիտական լեզուագէտ, քաղաքագէտ և գեղագէտ։ Ոչ թէ լուսանկարչուհի է, այլ նկարիչ։ Նախ յաջող մանանդ նկարում է գրչով և խմորից մի անձարթում պատրաստում է տուած ծաղիկների նմանը։ Խօսում է եւրոպական շատ լեզուներ. սէր ընտիր, ինքը կատարեալ մի հեռաւոր է։ Բնաւորութեամբ պարզ, իր գոհարեղէնները բաժանել է աղքատներին։ Հօր դեսպանատունը փատաորէն համարեա մի տարի հօր՝ Թէհրանում եղած տարին, ինքն է կառավարել։ Վիէննայում պալատական հանդէսներին և խնայքներին աչքի ընկնող և ամենաուշագրաւն էր դիպլոմատների շրջաններում և նրան տուել էին «էնցիկլոպէդիկ» մականունը, որովհետև ինչ առարկայից կամենային խօսել հետը, նա կարող զրոյցը պահպանել։ Հիմի մասին իր լաւատեղեակ լինելով։ Կեմանսոն armenaի գիրքը իր գրասեղանի վրա է պահում, իսկ Ֆրանսիայի մի հրապարակագրոյ զարմանք էր յայտնել, որ մի կին այդքան կարդացած է, այնքան լուրջ ուսումնասիրած պատմութիւնը և այդ կինը արտելիզի է։ Գալով կաթոլիկութեան՝ այդ էլ ապպէս չէ։ Երկար տարիներ ապրելով Վիէննայում, բնական է յանախում էր Մխիթարեանների եկեղեցին և, իբրեւ հայ-քրիստոնեայ ամեն տարի հաղորդվում։ 1895 Սասունի կոտորածից յետոյ աւտարկ բորբոքված էր և Նարիման-խանի հայրենասէր ամրոյզ ընտանիքը։ Այսպէս Նարիման-խանի հանգուցեալ բարեպաշտ և հայրենասէր կինը՝ Նարդիկ հանըմը, Պոլսոյ-բէյ Տաճանի մեծ դուստրը, հին գերդաստանի հայուհիների զաւակների ապրանքը։ Այդ ժամանակ ես Վիէննայումն էի և մօտ 2 ամիս հիւր այս ընտանիքին։ Հանգուցեալ Նարդիկ հանըմը ամուսնանալ յանդիմանեց, կշտամբեց. «Էլ ինչո՞ւ համար են այդ խելքդ, դիրքդ, շնորհքդ. ժամանէնդդ, ատաղերդ, զանազան զարդերդ. եթէ այսօր էլ չպիտի սրբեն իմ թշնամու հայրենիքի որբերի արցունքները, արիներին ու ծերունիներին սփոփանք չպիտի լինեն»։ Կինն ու երկուքը՝ Մարին ու Անանն զուգեին հօր և ուղարկեցին Լօնտոնի մօտ։ Ասոնց ընտանիքը երկար է տեւել այնտեղ, որովհետև Նարիման-խանը սիրված էր բոլոր դեսպաններից և նրանցից ընտրված երկար տարիներ դեսպաններին պարգեւ։ armenaն նշանաւոր տիպ է և ես մի ուրիշ անգամ մանրամասն կը պատմեմ նրա ամուսնութեան նպատակը, շարժառիթները և հիասթափումը։ Եղել է քանի տարի առաջ ծպտեալ կերպով Թիֆլիսում մեզ հետ մի ամիս։ Նոր-Զուղայում, Սպահանում Գիտութիւնների և Արուեստների ճեմարան պէտք է բանար armenaն. բայց չահի կինը, եղբայրը (իբրեւ թէ ամուսինը) խոստմնադանց եղան։»

ՇՈՒՏԵՆԱՒ ՎԱՌԻՆ ԽՈՎԻՆ ՎՐԱՑ

Վերջապէս՝ Վասպուրականի ազգաբնակութեան տարիներէ ի վեր փայփայած ցանկութիւնը կատարեր է կը գրեն Վանէն։ Անցեալ ամիսներուն փոքրիկ չոգենաւ մը սկսեր է գործել Վանի ծովակին վրայ, մէջը առնելով Վանի վալին Գէքիր պէյը, քաղաքապետ Գեորգ էֆ. Գասֆարեան, եւրոպական պետութիւններու հիւպատոսները և այլ պաշտօնեաներ, որոնք ա ցեկեր են ծովափնեայ բոլոր կեդրոնները։ Շոգենաւը տարի մը առաջ՝ Մայիս՝ յանձնարարութեամբ պատասխուեր է Ամերիկայի գործարանատերէն մէկուն։ Վանի ծովակը իր չորս կողմն նահանգին ամենագեղեցիկ գաւառները, ինչպէս Բերկրի, Բաղբերդ, Նիք կամ Արճէշ, Բզնունիք կամ Ալշավազ, Վերին և տարին Ռշտունեաց եր կիրը։ Առաջին երեքը լայնին են իրենց լիառատ ցորեն արտադրութեամբ և վերջինը փայտի և տաղանի մատակարարութեամբ։ այնպէս որ ազգաբնակութիւնը չոգեկան արագ շրջագայութեամբ՝ կ'ստանայ կարգ մը մեծ արգելքներէ։ Բայց ասկէ յարաբերութիւնները պիտի դիւրանան Էրզրումի, Մուշի և Գիրիլիսի նահանգի և այլ կեդրոններու հետ։ Այս գծի ձեռնարկին մէջ աւելի եռանդ ցոյց տուեր է Պետրոս Գափամաճեան։ Սակայն այդ մէկ փոքրիկ չոգենաւով չպիտի բաւականանան, սկսեր են մեծ գումարներով բաժանորդական հանգանակութիւն ընել, երկու աւելի մեծ չոգենաւեր պատրաստել տալու համար բաժանորդագրութեան մէջ մեծ տեղ բռնած են Հիւսէյին փաշան, որ գործի մէջ դրեր է 500 օսմ. ոսկի և Գափամաճեան ընկ. վանաստանը, գործին մասնակցեր է 400 ոսկիով, այնպէս որ գումարը 10-15 հազար ոսկիի հասցնելով, պիտի սկսին գործի։

*** Գործոնի գիշերի մօտ գանուած նաւթահորը սկսած են փորել, դուրս բերուած նաւթը մէկ քանի ամսներով ղրկուեր է Պոլիս քննելու համար։ Շատ գործելու արտօնութիւն տրուած է Ֆուատ փաշայի։

ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐ

Ս. Պատրիարք շնորհակալութեան ու օրհնութեան գիր ղրկեր է Մեսրոպ Ա. քն. Մելեանին, այն տիրոջը ընդունելութիւններուն համար, որ ցոյց տուեր է Պարսում ժամանող եպիսկոպոսներուն։

ՆԱՐԵԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ակնայ և շրջակայ գպրոցներուն նպաստելու համար հաստատուած Նարեկեան ընկերութիւնը որուն կեդրոնը Պոլիս է, այս անգամ պետական վաստակեց ենթարկեց իր կանոնագիրը որ կատարուեան կողմէ հաստատուեցաւ և ընկերութեանց օրէնքին համեմատ իր գործունէութիւնը շարունակելու արտօնուեցաւ պաշտօնապէս։ Կը յուսացուի որ այս պարագան գրգիռ մը կ'ըլլայ Նարեկեան Ընկերութեան կրթասիրական ձեռնարկներուն։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վարդան Մամիկոնեան, Ոգերգութիւն հինգ արարած և մէկ վերջաբան հեղինակ՝ հանգուցեալ ծանօթ հայկբան Տիգրան Մանվելեան, գին 5 դրչ.

Ազգերու Պատմութիւն Ա. մաս. Սրբեւելեան հին աղգեր և Յունաստան. հեղինակ՝ Բ.Օ.Թ. Յակոբեան, հրատարակութիւն Նշան-Պալիկեան գրատուն. գին 8ու կէս դրուշ։

Տէր եւ Տիկին Արամ Աֆոլ պէյ եւ պարագայ իրենց խարին օնարհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւն յայտնած էին իրենց վաղամեկ ազջկան ԱՐՄԻՆԷ-ԱԼԻՍԻի դառնացեալ մահուան առթիւ։

Նոյնպէս իրենց օնարհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր այն հայ եւ օտար թերթերուն, որոնք այս ցաւալի առթիւ ցաւակցական տպեր ուղարկած էին հեգ մանկիկի վոսակիր ծնողքին ու պարագաներուն։

ՄԱՀ

ՏՂԱՆԴԱՒՈՐ ԴԵՐԱՍԱՆ

ՌՈՒԲԷՆ ՊԻՆՆԷՄԷՃԵԱՆԻ

Ցաւով կը լսենք մահը օսմանեան բեմին վաղեմի կարող աշխատաւորներէն Ռուբէն էֆ. Պիննէ մէճեանի։ Հանգուցեալը երեսուն տարիներէ ի վեր անընդհատ կը ծառայէր բեմին կատարելով մասնաւորապէս ժեօն-Բրիմիեի դերերը իր պատկանած բոլոր խումբերուն մէջ։ Նոյն իսկ մի՛ չէր վերջին տարիներս, ան երի տատարդական առուգութեամբ մը եր խաղար Մնակեան թատերախումբին ժեօն-Բրիմիեի դերերը, կամ աւելի ճիշտ խանդոտ հերոսի տեսարները. այս տարուան վերջին սէզօնին եւս. մինչեւ մէկ քանի օր առաջ, կարեւոր դերերը խաղաց Մեծ Գիւեղերն, Աւազակներուն, Միսիոպ Փաշայ, Հայրենիքի և ուրիշ թատերախաղերու մէջ։ Պիննէմէճեան ժամանակին հայերէն լեզուով ալ խաղացած է Ադամ. եանի, Վարդովեանի, Թասուլիանեանի և Մնակեանի հետ։ Մասնաւորաբար ան կարեւոր դերերը և սիրահարի տիպարները սանձնած է հայ բեմին ամէնէն փայլուն տաղերէն Տիկ. Հրաչեայի ներկայացումներուն տասն, ինչպէս Քամէլիազարդ Տիկնին մէջ՝ ուր Տիկ. Հրաչեայ կը տանձնէր Մարկրիթ Կոթիէի դերը, ինք կատարած է Արման Տիւպալի դերը։ Տիկ. Հրաչեայ մասնաւորապէս 17-18 տարի առաջ երբ Կովկաս հրաւիրուեցաւ՝ միասին տարաբնաւ Պիննէմէճեանը՝ իրը սիրահարի դերերի կատարող. սակայն Պիննէմէճեան Կովկասի մէջ ընդունելութիւն չգտնելով յայտարդ սէզօնին վերադարձաւ Պոլիս։ Պիննէմէճեան կազմած էր դերասանական ընտանիք մը. իր կինը՝ նմանապէս օսմանեան բեմին վաղեմի աշխատաւորներն՝ Տիկ. Պիննէմէճեան, փայլուն անցեալ մը ունեցած է և տակաւին իր յատուկ դերերը ունի Մնակեան թատրոնի մէջ։ իր աղջիկը՝ չնորհալի դերասանուհի Օր. Էյիզ Պիննէմէճեան՝ նմանապէս նուիրուած է բեմին, և վերջին սեզօնդէն բեմը ընդգրկող մեր աղջիկներուն մէջ ամէնէն աւելի ապագայ խոստացողներէն մէկն է։

*** Ցաւագակաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, ժամը 1ուէքէին (Ք. Ե.), Դարգիւղի եկեղեցին մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՔՕԼԵՐԱՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Երէկ, 24 ժամուան ընթացքին, քոլերայէ 15 դէպքեր պատահեցան, որոնց 5ը մահացու։ Եօթը հոգի ալ նախորդ վարակեալներէն մեռան։ Սկիւտար՝ 1ը Պէշիքթաշ՝ 1, Մաքսատան Նաւավար՝ 1, Նուրը Օսմանիէ՝ 1, Զաղրբիլար՝ 1։ Ընդհ. Ապահովութեան պաշտօնատունը՝ 1, Սիրքէճի՝ 1, Եէնի-Ճամի՝ 1, Թահթագալէ՝ 1, Տօլմա-Պաղչէ՝ 1, Կալաթարիա՝ 1, Փէշլիք Բաղար՝ 1, Քէրէսթէճիլիք՝ 1, Միւլէյմանիէ՝ 1, Գասըմ փաշա՝ 1

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Կը հաստատուի թէ Օսմ. Բանկին Ընդհ. ժողովին մէջ որոշուած է որ Թուրքիա սպառնական դիրք մը բռնէ Պուլկարիոյ դէմ, եթէ երբեք ամենավրոր շարժում մը իսկ առաջ գայ։ Նոյնպէս Ընդհ. ժողովը որոշած է Պուլկարներուն դէմ պօյքոթ մղել։

*** Պուլկար կառավարութիւնը ծանուցագիր մը կը պատրաստէ, Բ. Դրան ուղղելու համար։ Այդ ծանուցագրով Պուլկարիա պիտի բողոքէ Մակեդոնիոյ Պուլկարներուն կրած խոշտանգումներուն դէմ։ Միեւնոյն ատեն պուլկար կառավարութիւնը ծանուցագիր մը տալով տերութեանց, պիտի յայտարարէ որ Մակեդոնիոյ մէջ կատարուած հակապուլկար շարժումին հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը չտանձնէր։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ԷՅՈՒՊԻ ՄԷՋ

Երէկ, Սուլթանը ցամաքի ճամբով Քեազըտհանէ գնաց և կայս. քէօշկին մէջ պահ մը հանգստանալէ յետոյ, նաւակով Լիւլա անցաւ։ Հոն ներկայ գտնուեցաւ մեվլեվի տերվիշներու մեծ նաստանին բացման, որ վերջերս ամբողջովին նորոգուած էր։

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Հաւանաբար, դահլիճը յատակիկայ երկուշաբթի օր իր ծրագիրը պիտի պարզէ Երեսփ. Ժողովին առջև։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Նոյեմ. 3/16

Օսմ. միացեալ բացուեցաւ զրչ.			98—25
» »	վար գին		98—23
» »	բարձր գին		93—35
» »	գոցուեցաւ		98 - 34
Բաւ. Երկ. բացուեցաւ		ֆր.	212—25
» »	վար գին	»	212—
» »	բարձր գին	»	212—75
» »	գոցուեցաւ	»	212—75
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ		»	13—
» Ժուրնանս		»	8—02
Օսմ. Ապահ. ընկ.		Լ. Օ.	4—60
Շիրքէթի Խայրիյէ		»	48—
» »	Օսման.	»	1—05
Գրէքոյ Ցօնս. Էյիբա. հին Ֆր.

ՀԵՏԻՄ

Տիեզերապէս ճանչցուած իր յաւազոյն ժամացոյցը եւ պաշտօնապէս նշանակուած հետեւեալ վարչութիւններէն.

Անատոլուի օսմանեան երկաթուղիներու ընկերութիւն
Շիրքէթը Խայրիյէ
Օսմանեան ոստիկան զօրաց վարչութիւն
Իտալիոյ պետական երկաթուղիները
Ռուսական երկաթուղիները
Յունական երկաթուղիները

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՐԻԶԻ 1900Ի ՅՈՒՍԱՀԱՆԴԷՍԷՆ

ԱՐՏԱՔՈՍ ՄՐՑՄԱՆ, ԱՆԴԱՍ ԺԻՒՐԻ, ՄԻԼԱՆԻ 1906Ի ՅՈՒՍԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նէօշաթէլի (Զուիցերիա) գիւտարանին 1909ի պետական մրցման մէջ ճշդութեան ախնպիոի սահմանի մը հասած է, որուն և ոչ մէկ ժամացոյց հասած էր մինչեւ այն տեղն։

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՆԻՔԷԼ, ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵՏՈՒԹԵԱՄԲ

կը ծախուի հետեւեալ վաճառատուներէն

Գ. ՍԱՐԳԻՍՕՅ ԵՒ ԸՆԿ. — Ճեղալ պէյ խան
Ժ. ԲԱԼՈՒԹՔԱ — Բեռա եւ Պաղչէ-Գաբու
ԵՓՐԵՄԵԱՆ — Մեծ-Ճուկայ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—Զէնիթ ժամացոյցներու գործարանն արդէն 40 տարիէ ի վեր հանրածանօթ է Թուրքիոյ մէջ իր Սարգիսօյ ժամացոյցներով, որոնցմէ, իրենց առաջնակարգ յատկութեանց շնորհիւ, մօտաւորապէս 1 միլիոն ծախսուած են ցարդ Թուրքիոյ այն կողմերը, մանաւանդ բանակին մէջ, առանց երբեք ամենափոքր գանգատի մը տեղի տուաւ։

50—33

ԻՐՈՒԱՖԱՆՉԻՒՐ ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ՀԵՏ ՊԱՇԱՆՉԵԼ, ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ ՏԱՐՈՒԱՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ ԸՍՏ ՕՐԻՆԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԱԾ ՎԱՃԱՌՈՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

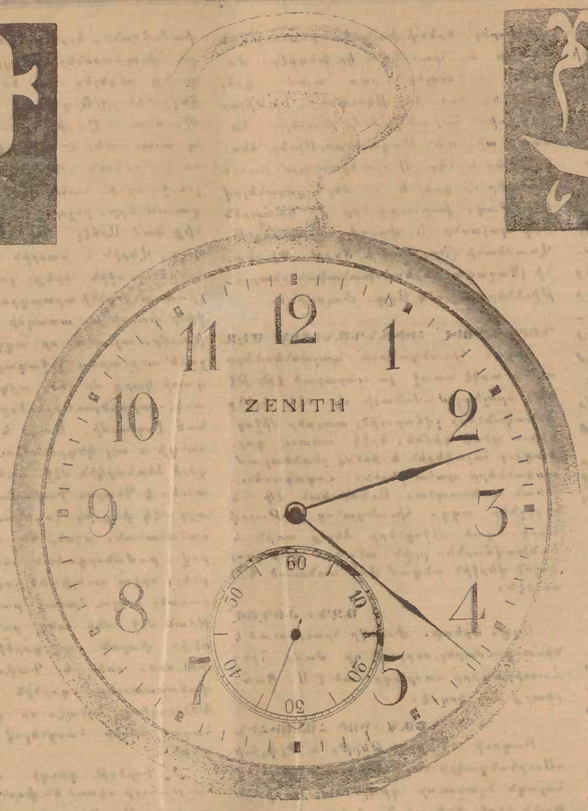

ՔԱՂՈՒԱԾ

ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՈՐՈՇՄԱՆԱԳՐԵՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

Նկատողութեան առնելով 1905 Մայիս 23ի կանոնագիրը, որ կը վերաբերի նահանգային սատեղագիտական դիտարանին մէջ քրօնօմէթրներու և բանալիներու քննութեան, ինչպէս նաև տարեկան մրցման մէջ յաւացոյն հանդիսացող քրօնօմէթրներու և բանալիներու յատկացուած մրցանակներու բաշխման,

Նկատողութեան առնելով նաև նահանգային դիտարանի տնօրէնին տեղեկագիրը, որու կցուած են 1908 տարւոյ մէջ քննութեան ենթարկուած քրօնօմէթրներու գնացքին ցուցակները և միջակայքները։

Լսելով նաև ճարտարարուեստի և երկրագործութեան բաժնի տնօրէնին բացատրութիւնները,

ԿԸ ՎՃՌԻ

Կանոնագրին սահմանած մրցանակները սա կերպով բաժնել 1908ի շրջանին համար.

Ա. Գարտարաճառերու յատկացուած մրցանակներ գրպանի եւ նաւու յաւացոյն վեց քրօնօմէթրներու համար սերիի մրցանակ։

Ա. ԿԱՐԳ

	Թիւ գրասկարգութեան
Առ Գ. Գ. Ժ. Ֆաւրը-Ժաքօ և Ընկ. Գործարան Զենիթ ժամացոյցերու, ի Լօքլ	22,8
Բ. Գիւտրէ, ի Լօքլ	22,5
Բ. Տիբիլաւմ, Շօտր ֆոն	22,1
Բ. Տ. Նարաէն, ի Լօքլ	19,2
Գործարան Լէժիրնի, ի Սէնթ-Իմիէ	14,2

ի դիմաց Պետական Խորհրդոյ

Դիւանադպիր՝ ԲԷՐԲԷՆ — Նախագահ՝ ՏՈՌԹ. ԲԷԹԹԱՎԷԼ

ԻՆՁՊԷՍ ՓԱՅԼԱԿԸ ԿԸ ՄԱՓԲԷ ՕԴԸ ՆՈՅՆՊԷՍ Ե ԵԹՐՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԱՓԲԷ ԱՐԻՒՆԸ։

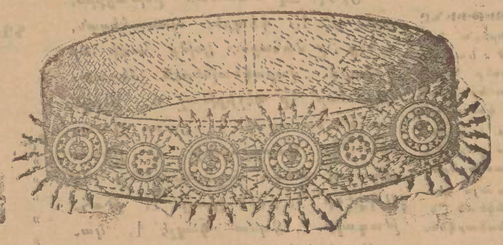

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԵՒ ԱՐՏՕՆԱՅԻՆ ՖՐԱՆՍԻՈՒ ՏԸ ՉՈՒՍ

Ղալաթիա, Սեն Թիէր խան
Թիւ 25—26

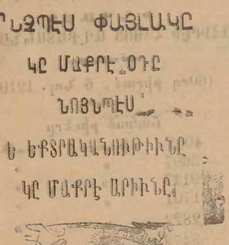

ՓՈՐՁԱՑԷՔ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆՆԵՐԸ

ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ՄԱՔՈՒՐ ԱՐԻՒՆ, ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՈՐՈՎ ՈՒՆԵՆԱԼ ԿՐԵՑԷՔ

ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻ

ՄԻ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՒՅՆ ԵՒ ՏՈՓՔ ԹԷԶԱՐԾԷՔՆԻ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՄԱՐՏԿՈՅՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենէն ապահով, լաւագոյն եւ ամենաազդու դարմանն է հետեւեալ հիւանդութիւնները բուժելու համար, որոնք արեան անմաքրութենէն առաջ կուգան.—Դիսպեպսիա, յօդացաւ, յօդատապ օդերու այտուց, ջղացաւութիւն, խոցոտուք, սիսմիր, դիպի պտոյտ, ոմրութիւն, անկարողութիւն, ջղային տկարութիւն, կիներու հիւանդութիւններ, ատամքի տկարութիւն, ջլատ, աւազատ, միզողութեան կորստ, նիհարութիւն, կիներու տկարացումը եւայլն։

ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻՆ գինն է փրանք 40 թիւ 1, ֆրանք 50 թիւ 2, ֆրանք 75 թիւ 3։ Կը ծախուի ֆարմասի ֆրանսեզ Ս. Ռըպուլ, սիթէ Բուէլի, Բէրա։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.

ՍԻՆԿԵՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵԳԵՇԱՆՈՒՄ ԵՒ ՍԱՍԿԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԱՌՏՈՒԱՐԿՈՒՄ ԵՆ

ՍԻՆԿԵՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵԳԵՇԱՆՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղեր:

Բերա, թ. 343, Մեծ-փողոց կալաթա, Սինկէր Խան և Գարաքեոյ թ. 120, Պոլիս, Սուլթան Պէյազիտ, Սուլթան Լամամէ Ֆաթիհ Շաֆիզ-փաշա թ. 64, Սկիւտար, Զարշի-Պոյի թ. 15: Գալաթէայ, Մուվազաթճանէ փողոց Մարգիրէայ, երկաթուղիի դիմաց Պոլսոյ, Գեօրդ-Պոյի փողոց թ. 113, Պէշիկթաշ, Ենիքէյի Նաստամատոյին դիմացը Բանկալթի, Գրանվոյ Ճատտեսի թ. 57։

Տեսրիհնուրիւն Սարեհնալի Խանաբ։ Կ. Պոլիս Բերա Հեռ. փողոց 343

ՈՒԻՆՔԱՐՆԻՍ

Կազդուրիչ լիակալ գինին, որ աշխարհիս մէջ լաւագոյն ըլլալով ընդունեցաւ Արքայական Անմահութեան Սպասաւորութեան ընդ. տեսչութենէն զգաստ հիւանդութենէն գէշ սննդառութենէն

Բոլոր ակնառոր բժիշկներու գնահատման արժանացած է Բոլոր գեղարուեստներուն գեղավառներուն քով կը գտնուի։ Եգիպտացի։

Սիրելի, Խրաքանչի խան, թիւ 1 5։

23—52

ԲԱՄԻՖԻՔ

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԳԵՄ ՀՐԴԵՀԻ, ԱՐԿԱԾԻ, ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

ՍԻ ՍՍԷԼԷ ԿԱՐԳԻ ՎԱՏԱՆԳՆԵՐՈՒ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄՆԱՑՈՒՆ ԳՈՒՄԱՐ 3,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ 5,000,000

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻ՝ Բարիզ, Պուլվար Մաճէլլա (Ժ. չրջանակ) թիւ 111

Ընկերութիւնը կը ճանչնայ օսմ. դաշտարաններու իրաւասութիւնը և ինքնները անմիջապէս կը վճարէ։ Ընկերութեան դրամատունն է Քէնթ Լիոնէ։

Թուրքիոյ մասնաւոր Տնօրէն
ՖՐԱՆՍՍԻԱ ՏԸ ՉՈՒՍ
Ղալաթիա, Ս. Բիէր խան, Թիւ 25-26

Փոխանակ և լաւ յանձնարարական ունեցող գործակալներ կը փնտռուին օսմ. նահանգներու և Կ. Պոլսոյ արուարձաններուն համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ Մէջնորդներ կը պնտռուին մայրաքաղաքիս համար։ 15—4

ԲԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր
ՎՃՌ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 ֆր.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ն. Գոլիս Վոյվոդա փողոց
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Պոլիս, Այրէ Էֆ-խան
Բիւրիւպանէ փողոց

Մասնաճիւղեր՝ Լիմիրնէ, Պէյրութ, Գալվալա, Տէտէագաճ, Տրամա, Մանաստիր, Սելանիկ, Սամսուն, Իզմիր, Սքիւտարի։

Գրասենեակներ՝ Կիւմիւլճինա, Գէսմանովա և Սուֆլի։

Սպարիի պանքան կրցաւ գործի դնել վերոյիշեալ ամէն կարգի գործառնութիւններուն, ապրանքներու վրայ փոխառութիւն ցնորել և ապրանքներ իր ուսադիր ընդունիլ։

Խնայողական Սնտուկ՝ Նպաստաւոր ռոկոսով։

ԻԻԴԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹԱՐԻՔ 1828-1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԹԱՐԻՔ Ց. ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՍ, Ց.

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԻԱՆԳԱԼԱԿ ԿԱՊԻՏԱԼԻ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին դանձուած ապահովագրին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հասուցեալ գումար	480	» »

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ ճնչայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իրենց ապահովագրեալներուն։

Արեւելքի համար մասնաւոր գրչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ամենամատչելի կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան՝ ամէն է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը՝ ամէնէն ուժգին դիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒՆ ԵՒՄՆ ԴՐԱՄՈՒԹԻՒՆ, Ա.Ի.Ն. Ա.Ի.Ն.

Ընկերութեան Դրամատունն է ԵՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՆՊԱՆ

Թուրքիոյ և Պարսկաստանի Ընդ. Տնօրէնութիւն
ԸՆԿ. Տնօրէն — ՍԻՄՈՆ ԳԱԶԱՆԻՐԼԵԱՆ
Գլխ. — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Գալաթա, Սալթանահամամ, Բաքէրիյէ Օղլու Բաղաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ պէտաւոր քաղաքաց մէջ։

Օ ԹԱԼՕՆ ՏՕՐ

Բերա, Տորք Եոլ պաղը, Խրիվիկ Բաղասի դիմաց, թիւ 450

ԳԱՐԼՕ ԱՒԵՆԱՄ

Ամերիկեան կօշիկներ, արանց համար	85 ղր
« պօթ » »	85 »
Սթամպոլ Գործարանի պօթ, արանց եւ կանանց համար, կապիչով և կոճակով	65
Վիթէլա պօթ, կապիչով եւ կոճակով	55
Կլառէ պէարբին, թոքայով վերջին նորաձեւութեամբ	45
Տղայոց համար, 4—8 տարեկաններու	15
» » 9—15 »	30
Արանց համար կրկնակօշիկ, ամերիկեան	23
Կանանց » » »	17
Պզտիկ աղջիկներու » »	14
» տղոց » »	11

Զմրան համար տեսակ տեսակ բանթուֆներ

5 ամիս պայմանաժամ

ԱՌԻԹԻՆ ՕԳՏՈՒԻԵՑԷՔ 10—2

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԲԱՌԳԻՐՔ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Աւարտեցաւ սոյն հոյակապ համայնագիտական բառագիրքը։ Կը ծախսի Մասթէոսեան գրատունը, երկու հատոր 120 ղրուշի։

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԼԻ ԲՐՕԹԷՔԹՕՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԳԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է Ճէյմս Պիրսինկ Զրրչ Սթրիթ։

Ընկ. դրամատունն է Տէր Լօնտոն էնտ Բրօվինչլ Պանք-Լիմիթիտ, 42 Գասլ Սթրիթ, Լիվերբուլ։

ՏՀԻ ՆՕՐԹ ԻՍԹԸՐՆ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԳԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկ. կեդրոնատեղի.—Պանք Զեմպրա, Պօնտեյիք Տարլինկթրն

Ընկ. դրամատուն.—Տէր Լօնտոն Ճոյն Սբօք Պանք Լիմիթրս-Տարլինկթրն

Վերոյիշեալ Ընկերութիւնք իրենց անհաւասար ուզղամտութեան և արդարաբար պատասխանակամ ծառայութեանց համար կ'ապահովագրեն հրդեհի դէմ ամէն տեսակ շէնքեր և ապրանքներ, ամենանպաստաւոր պայմաններով և ամենէն ուժգին գիներով։ Արեւելքի համար մասնաւոր գրչեալ սակացոյց։ Ապահովագրական ընկերութեանց համախմբողներն (սինտիքա) դուրս կ'այնտեղ։

Արեւելքի ընդհանուր լ ազոր Տնօրէն (Manager)
ՎԻՔԷՆ Ա. ԴԱԼՖԻՆԵԱՆ
Secretary
ԵՂՈՒԱՐԴ ՃԱՊԵԱՆ

Կալաթա, Իլիւտի խան, Թիւ 7, 8
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու մէջ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՆԳԱՌՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօթի Լօքալ տրիմ. 108 ղր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տրիմ. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի համար. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »

Քաղաքաւորի ծախքը մարվելու. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ., բաժնեգիրները անպայման կանխիկ ծանուցանելն առանձին կը տարարուին. դրամ ղրկելու ամենաշահաւոր և ապահով միջոցը Մասնաւորն է։

Առաջնորդ՝ ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ